

සන්රැක්ෂනා

SANRAKSHANA

අඩු අවධානයෙන්
අවදානමට ලක් වන ඔබොනාවාවන්

ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණි චූෂකඛා

සිංහරාජයේ
සුමිඳුරු කාදය

අපි අපිවම විනාශ කර ගනිමු ද?

සෞඛ්‍ය සුරකීම
LET'S PROTECT NATURE

තාක්ෂණික දියුණුවත් සමඟ මිනිසා විසින් තම අවශ්‍යතා සහ වුවමනා ඉටුකර ගැනීමට සෞඛ්‍යදහමේ සෞඳුරු නිර්මාණයන් විනාශ කරමින් සිටියි. මෙම විනාශයන් හි ප්‍රතිඵල මේ වන විටත් අප අත්විඳිමින් සිටින්නෙමු. වර්තමාන ලෝකය මුහුණ දෙමින් සිටින නායයෑම්, ජල ගැලීම් වැනි බොහෝ විපත් වල මූලාරම්භය විමසීමේ දී මිනිසා විසින් සිදු කරන ලද අවක්‍රීය ඒවාට හේතු වී ඇති බැව් නැවත නැවත සනාථ වීම මෙයට උදාහරණ සපයයි. මෙය ඉතාමත් ම අහිතකර තත්ත්වයකි. විද්‍යාඥයින් අනාවැකි පළ කරන අන්දමට පරිසර විනාශය ත් සමඟ ඉහළ යන මිහිකත උණුසුම් වීමේ සිග්‍රතාව දිගින් දිගටම පැවතුනහොත් ධ්‍රැවීය අයිස් දිය වීම හේතුවෙන් බරපතල පාරිසරික ව්‍යාකූලතාවන් රැසක් නුදුරේ දීම අපට අත්විඳින්නට සිදු වනු ඇත. මෙලෙස සිදුවන පරිසර විනාශයන් නිසාම මිනිසා මිහිතලයෙන් සදහටම තුරන් වී යාම ද අපට බලාපොරොත්තු වන්නට සිදු වනු ඇත. අපගේ මේ වැයම එසේ වීමට පෙර පරිසර සංරක්ෂණය උදෙසා ඔබේ දායකත්වය ලබා ගැනීම යි.

මිනිසුන් බොහොමයක් දෙනාට සෞඛ්‍යදහමේ විනාශයන් පිලිබඳව හෝ ඒවායෙන් ලැබෙන ප්‍රතිවිපාක පිලිබඳ නිසි අවබෝධයක් නොමැති වීම බරපතල අර්බුදයකි. වසර 48 ක් පැරණි ක්‍රියාකාරී පරිසර සංවිධානයක් වන ශ්‍රී ලංකා තරුණ සත්ත්වවේදීන්ගේ සංගමය සතු දැනුම ඔබ වෙත දායාද කිරීම මඟින් පරිසරයට ආදරය කරන සහ පරිසරය රැක ගැනීමට උනන්දු වන පිරිසක් බිහි කිරීමත්, දැනටමත් පරිසර සංරක්ෂණය උදෙසා කටයුතු කරන ඔබේ දැනුම ඔප් නැංවීමත් මෙම සඟරාවේ ප්‍රධානම අරමුණ වේ.

මධුශංක බණ්ඩාර
උප සහාපති - ප්‍රකාශන කමිටුව.

ආතුර සෞඛ්‍යදහම
- බුද්ධිමත් මිනිසා

ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණි
චුපකඛා

මිත්‍ර සමාගම

අජේ මිරිදිය පද්ධති වනසන
ආක්‍රමණික විසිතුරු මසුන්

අඩු අවධානයෙන් අවදානමට
ලක් වන ඔඩොනාටාවන්

සිංහරාජයේ සුමිශ්‍රුරු සාදය

පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම
සෑම පුරවැසියෙකුගේම යුතුකමක්
හා වගකීමක්

අනුශාසකත්වය
ජගත් ගුණවර්ධන
එච්.ඩී.සී. සොයිසා

සැකසුම
හසන්ත විජේතුංග

කවරයේ ඡායාරූපය
ඩබ්.ජී.එම්. බණ්ඩාර

සංස්කරණය
ඉරේෂා හරිස්වන්ද
මධුශංක බණ්ඩාර

සහය
තිසර ශ්‍රීමාල්
දුනුකේ රත්නායක

ප්‍රකාශනය
ශ්‍රී ලංකා තරුණ සත්ත්වවේදීන්ගේ සංගමය,
ජාතික සත්ත්වෝද්‍යානයල දෙහිවල.
yza.publications@gmail.com

www.imperial.ac.uk

ආතුර සොබාදහම

බුද්ධිමත් මිනිසා

මානවයා මීට වසර මිලියන 6 කට පමණ පෙර පොළොව තලය මත පරිණාමය වූවා යැයි සැලකෙන අතර වර්තමාන මිනිසා අයත් වන *Homo* ගණයේ හටගැන්ම මීට වසර මිලියන 2.5 කට පමණ පෙර සිදු වූවා යැයි දැනට සොයාගෙන ඇති සාධක මත පදනම්ව මානව විද්‍යාඥයන් මත පල කරනු ලබයි. නමුත් එවක දී මිනිසා යනු මේ ලෝ තලයේ අනෙකුත් ජීවීන් මෙන්ම තවත් එක් ජීවී විශේෂයක් පමණක් විය. අනෙකුත් ජීවීන් මෙන් අප ද ආහාර, ඉඩකඩ සහ ආරක්ෂාව සඳහා අරගල කරමින් අපගේ වර්ගයේ පැවැත්ම තීර කරගැනීම සඳහා වැර දරන තවත් එක් ජීවියෙකු පමණක් විය. ශරීර ශක්තිය, වේගය සහ දරා ගැනීමේ හැකියාව යන ජීව ලෝකයේ නොනැසී සිටීමට අත්‍යාවශ්‍ය හැකියාවන්ගෙන් උන ව පැවැත්ම අස්ථිර වූ මොහොතක අපගේ විශාල මොළය සහ එය විශ්මයානුකූලව මෙහෙයවීමේ හැකියාව එනම් බුද්ධිය මිනිසාගේ ගැලවුම්කරුවා බවට පත් විය.

විශාල මොළයක් පමණක් පිහිටීම අද අප මේ සිටින ස්ථානයට පැමිණීමට හේතු වූවා යැයි ඔබට සිතේ නම් මදකට නතරව සිතනු මැනවි. ලොව විශාල මොළ දරන තල්මසුන් මේ වන විට ඔවුන්ගේම අභ්‍යවකාශ තරණ වැඩසටහනක නියැලෙමින් මිනිසාගෙන් සිදුවන අනතුරු වලින් ගැලවීමට වැයම් කරමින් සිටිනු ඇත. නමුත් සත්‍ය එය නොවන බව ඔබත් මමත්

හොඳින්ම දන්නා කරුණකි. අප ලද විශාල මොළය හොඳින් භාවිතා කිරීමේ හැකියාව වන බුද්ධිය ලද මිනිසා පෘථිවියේ තවත් එක් ජීවියෙකු පමණක් යන ස්ථානයේ සිට පෘථිවියේ පාලකයා යන තනතුර දක්වා කෙටි කලක දී බලවත් විය. ස්වභාවික වරණයට අනුව මේ ලෝකයෙන් නැති වී යාමට තිබූ බොහෝ මිනිස් ජාන ද රැකගෙන ලෝක පාලකයන් වීමේ හැකියාව මිනිසා ලගා කර ගෙන ඇත.

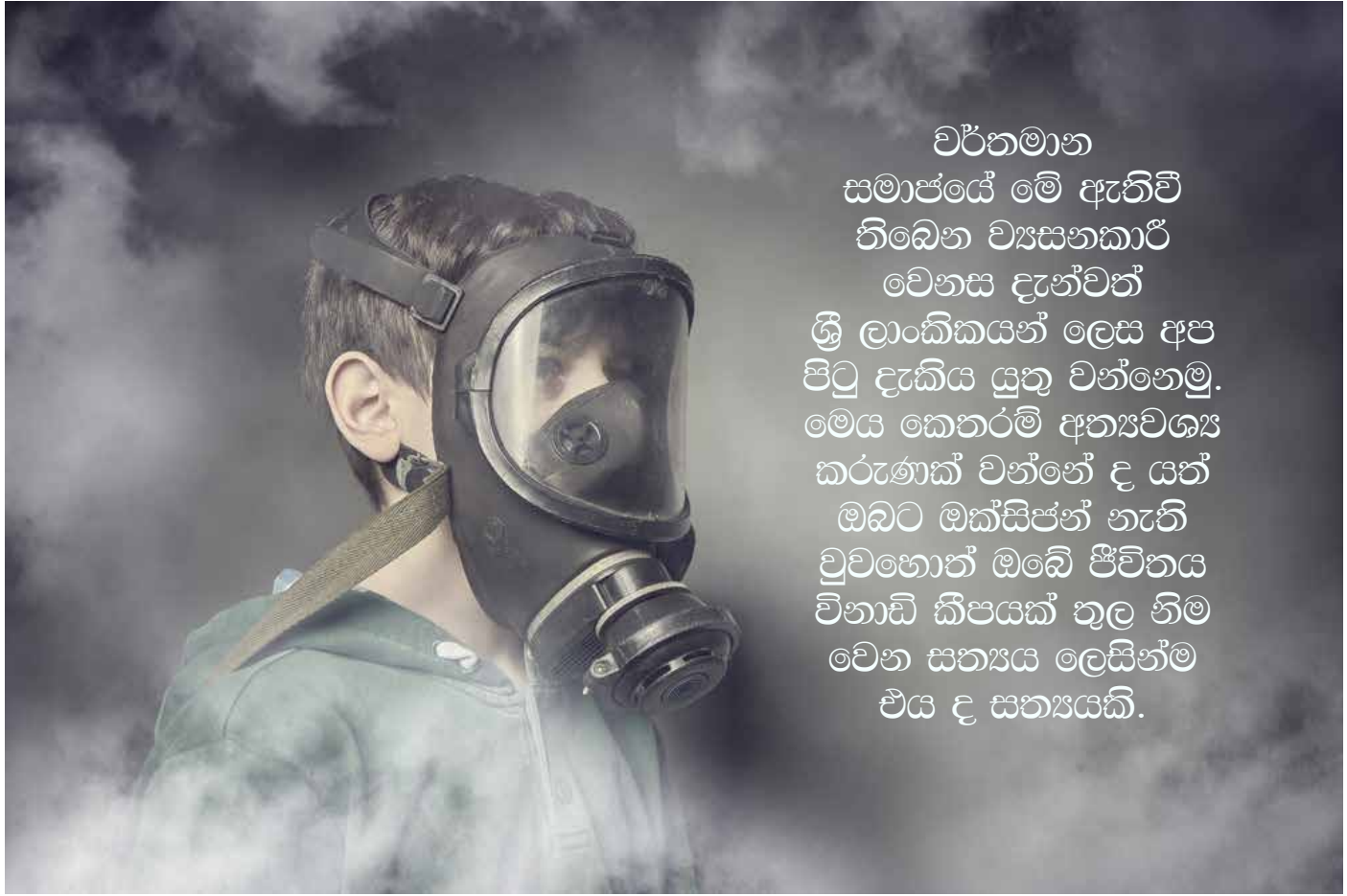
මේ මිනිස් සමාජයේම එක් පුරුකක් වන මාහට අප මේ ලබාගෙන ඇති දියුණුව පිළිබඳව ඇත්තේ මහත් ප්‍රීතියකි. නමුදු මාහට නොවැටහෙන කරුණ වන්නේ මෙතරම් දියුණු අප අමනෝඥ ලෙස ක්‍රියා කරමින් ලෝක විනාශය සඳහා පෙළ ගැසෙනුයේ මන්දැ යි යන්න ය. උදාහරණයක් ලෙස කුඩා කල අප්‍රසාදජනක රසයක් සහිත දළඹුවෙකු ආහාරයට ගත් කුකුළු පැටවෙකු වැඩිහිටි වූ පසු ද නැවත කවර දිනක හෝ එම දළඹු විශේෂය අහාරයට නොගන්නා සේ මිනිසා ද වරක් ඉගෙනගත් පසු අනතුර හඳුනා ගත හැකි ජීවියෙකු වූ බව "ගිනි පෙනෙල්ලෙන් බැට කෑ මිනිසා කණාමැදිරි එළියටත් බයයි වාගේ" යන ප්‍රස්ථාව පිරුළු අපගේ ජන සමාජය තුල හටගෙන තිබීමම අපට කියා පානු ලබයි. එනමුදු වත්මන් මානවයා හැසිරෙන ආකාරය ගැන විමසීමේ දී මෙය මෙසේම දැයි යන්න මසිත පැනනගින ගැටලුවකි.

සරලම උදාහරණය ලෙස නැවතත් අප රටේ ඇති වූ කොරෝනා ගැටලුව සිහි කල හැක. එනයේ කොරෝනා තිබෙන විට අපි ඇති කරගත් ප්‍රවේශම රට විවෘත කර දෙමසකින් අමතක වුනු අපිට උපන්දා සිට හුස්ම ගන්නා ලද නාසය පිහිටි ස්ථානය ද අමතක විය. මා එසේ පවසනුයේ නාසය සහ කට ආවරණය වන ලෙස පැලඳීමට උපදෙස් දුන් මුඛ ආවරණ නළලට සහ ගෙලට පැලඳීමට තරම් අප මුග්ධ වූ අයුරු දැක, මිනිසා ගෙල හෝ නළල මගින් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කිරීමට තරම් පරිණාමය වූයේ කවදා දැයි මසිත වික්ෂිප්ත වුනු බැවිනි. එක අතකට බලන කල අපි එසේම ය. කෙතරම් බැට කෑවත් වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ මිනිසා ඉන් යමක් ඉගෙනගෙන හැදෙන පාටක් පෙනෙන්නට නැත. එසේ හැදෙනවා නම් අප රටේ නැවත ඇති වූ මෙම කොරෝනා තත්ත්වය ඇති නොවීමට ඉඩ තිබුණු බව ඔබට ද වැටහිය යුතු සත්‍යයකි.

අනිත් අතට ශ්‍රී ලංකාවේ දිනෙන් දින සිදුවන වන සංහාර සහ පරිසර විනාශය දෙස බලන කල මිනිසාට ජීවත් වීමට ජලය, ඔක්සිජන් යනාදී කිසිවක් අවශ්‍ය ආකාරයක් නොපෙනේ. මක් නිසා ද යත් මේ ආකාරයට අන්තනෝමතික ජීවිත ගත කලහොත් ඉහත සාධක ඉක්මනින්ම නිමවී

යන බැවිනි. ඉතින් වැඩිදුර කල්පනා කර බලන කල මසිත මට කියාපානුයේ අප රටේ මිනිසා දැනටමත් හුස්ම ගැනීමට ඔක්සිජන් අනවශ්‍ය ජීවියෙකු බවට පරිණාමය වී ඇති බවකි. එය සනාථ කරමින් වරෙක අප රටේ සහාදයෙකු ප්‍රසිද්ධියේ ඔක්සිජන් අනවශ්‍ය බව පවසා සිටියේ මිනිස් අප ලද මහා බුද්ධිය අප නිවැරදිව භාවිතා කරනවා දැයි පැනය මසිත ඇති කරමිනි. “හැදෙන ගහ දෙපෙත්තෙන් දැනේ” යන කියමනක් අපට ඇත. දැන් දැන් අපේ ක්‍රියාකාරකම් අධ්‍යනය කරන විට අපගේ මාවත කොයිබට දැයි ඔබට ද සිහි විය යුතුය.

සාමාන්‍ය පිළිවෙතේ දී පාලකයෙකු පත් කිරීම සියල්ලන්ගේම ඒකමතික තීරණය විය යුතුය. නමුත් පෘථිවියේ පාලනය බලෙන් අත්පත් කරගත් මිනිසා එහි සම්පත් අසීමිතව භුක්ති විඳිමින් ලෝකය අපහරණයට ලක් කිරීම කෙතරම් උචිත දැයි දැන්වත් සිතා බැලිය යුතු කරුණක් බව ඔබ මනසට පැමිණිය යුත්තේ නිරායාසයෙනි. අප පාලනය අත්පත් කර ගත්තේ බලෙන් බව සැබෑවකි. නමුත් ලෝකය ආරක්ෂා කර ගැනීමේ වගකීම අපට සුළු කොට තැකිය නොහැක්කේ මිනිසා ද ලෝකයේ ජීවත් වන එක් ජීවී කොට්ඨාශයක් පමණක් වන බැවිනි. එලෙස

වර්තමාන
 සමාජයේ මේ ඇතිවී
 තිබෙන ව්‍යසනකාරී
 වෙනස දැන්වත්
 ශ්‍රී ලාංකිකයන් ලෙස අප
 පිටු දැකිය යුතු වන්නෙමු.
 මෙය කෙතරම් අත්‍යවශ්‍ය
 කරුණක් වන්නේ ද යත්
 ඔබට ඔක්සිජන් හැනි
 වුවහොත් ඔබේ ජීවිතය
 විනාඩි කීපයක් තුල නිම
 වෙන සත්‍යය ලෙසින්ම
 එය ද සත්‍යයකි.

අපට ජීවය
 දුන් අපව
 රැකගෙන ජීවය
 පවත්වාගෙන යන
 ස්වභාව ධර්මයට
 අප තවදුරටත්
 කෙනෙහෙලිකම්
 නොකළ යුතු
 වන්නෙමු.

vn.lovepik.com

සිතීම ඔබට හිතමානයක් ගෙන දෙයි නම් අවම වශයෙන් අපට පාලනය කිරීමට හෝ ලෝකය රැකගත යුතු බව සලකා කටයුතු කිරීම මනා බව ඔබට වැටහිය යුතු අතිශය වැදගත් කරුණකි. ශ්‍රී ලාංකිකයන් ලෙස අප මෙය අපගේ මනසට කාවද්දා ගත යුත්තේ අප කිසි දිනෙක අපගේ ස්වාභාවික සම්පත් විනාශ කරමින් පාලනය ගෙන ගිය පිරිසක් නොවුන බැවිනි.

වර්තමාන සමාජයේ මේ ඇතිවී තිබෙන ව්‍යසනකාරී වෙනස දැන්වත් ශ්‍රී ලාංකිකයන් ලෙස අප පිටු දැකිය යුතු වන්නෙමු. මෙය කෙතරම් අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වන්නේ ද යත් ඔබට ඔක්සිජන් නැති වුවහොත් ඔබේ ජීවිතය විනාඩි කීපයක් තුළ නිම වෙන සත්‍යය ලෙසින්ම එය ද සත්‍යයකි. අපට ඔක්සිජන් අත්‍යවශ්‍ය බව කියමින් කෙස් පැලෙන තර්ක ඉදිරිපත් කරමින් වාද කළ ද තිත්ත ඇත්ත වන්නේ තවමත් මිනිසා යනු ස්වභාව ධර්මයේ එක ජීවියෙකු පමණක්ම යන්න ය. අපට ජීවය දුන්, අපව රැකගෙන ජීවය පවත්වාගෙන යන ස්වභාව ධර්මයට

අප තවදුරටත් කෙනෙහෙලිකම් නොකළ යුතු වන්නෙමු. එය ආරක්ෂා කරගෙන ජීවත් වීම ප්‍රගුණ කළ යුතුය. මක් නිසා ද යත් මිනිසාට ආහරණයක් වන බුද්ධිය සහ තර්කානුකූලව කටයුතු කිරීමේ හැකියාව වෙනත් කිසිදු ජීවියෙකුට නොමැති බැවිනි. ඉතින් නැවත නැවත සිතා බැලීම සහ ලෝකය ආරක්ෂා කර ගැනීම ඔබේ කටයුත්තකි. ස්වභාව ධර්මයට සතුරෙකු වෙනවා දැයි තීරණය කිරීම ද ඔබේ කටයුත්තකි. අවසන මෙයින් කුමක් ඔබ තෝරා ගත්ත ද මිනිසා ස්වභාව ධර්මයේ එක ජීවියෙකු පමණක් බව පසක් කර ගැනීම ඉතා අගනේ ය.

එච්. ඩී. සී. සොයිසා

ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණි 'චූපකඬා'

වර්ෂ 1975 දී දකුණු ඇමරිකාවේ 'මොකා' ගම්මානයට හිරු උදාවන්නේ ගොවිපල වල සිටි ගවයින්, එළවන්, පාත්තයින් වැනි සතුන් ගණනාවක් අහිරහස් ලෙස මියගොස් සිටින වටපිටාවක ය. මෙම සතුන්ගේ සිරුරු වල සිදුරු කිහිපයක් දක්නට ලැබුණු අතර ඉන් රුධිරය පිට වී තිබිණි. 'මෝකා වැම්පයර්' el vampiro de Moca (The vampire of Moca) ලෙස නම් කළ මෙම ඝාතන සම්බන්ධයෙන් මූලින්ම ඇඟිල්ල දිගු කෙරුණේ සාතන් කල්ලි (Satanic Cult) ලෙස හඳුන්වන කණ්ඩායම් වෙතට යි. නමුත් 1990 දශකයේ මැද භාගය වන විට මෙම ඝාතන තව තවත් වැඩි වන්නට වූ අතර මෙම ඝාතන සිදු කරන්නේ කිසියම් මාගයෙකු බවට මිනිසුන් සැක කරන්නට විය. චූපකඬා හෙවත් 'එළවන් - උරා බොන්නා' කල එළි බසින්තේ එලෙසිනි. චූපකඬා යන නාමයෙහි ස්පාඤ්ඤ අරුත වනුයේ චූපාර් (උරාබොන්නා) කඬා (එළවා) - එළවන් උරා බොන්නා යන්න යි.

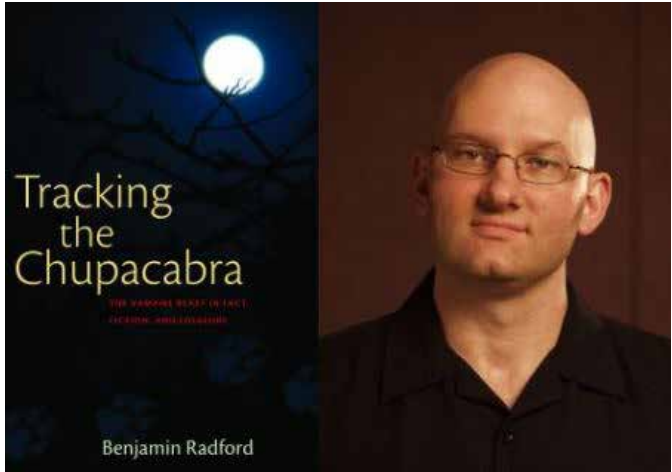
එළවන්, බැටළුවන් සහ අනෙකුත් ගෘහාශ්‍රිත සතුන්ට පහරදෙන චූපකඬා නම් සත්ත්වයෙකු පිළිබඳව ප්‍රථම වරට වාර්තා කරන්නේ 'පුවර්ටෝ රිකෝ' වැසියන් විසිනි. කල් ගතවත්ම චූපකඬා දකුණු ඇමරිකාවෙන් පිටතට රුසියාව, පිලිපීනය, ඉන්දියාව දක්වා සංක්‍රමණය වන්නට විය. මෙම සත්ත්වයා පිළිබඳව පළ වූ මුල් වාර්තා වල විස්තර කර ඇත්තේ උරගයෙකු හා කැන්ගරුට සමාන රතු ඇස් ඇති විශාල වූ සත්ත්වයෙක් ලෙසට ය. George M. Eberhart විසින් රචිත Mysterious creatures guide to cryptozoology නම් කෘතියෙහි මෙම සත්ත්වයා උස අඩි 4-5 ක් පමණ වන අළු පැහැ ලොම් ඇති, විශාල, වටකුරු හිසක් සහිත, ගිනි-රතු ඇස් ඇති, තොල් රහිත මුඛයක්, බැඳි පටල සහිත ඇඟිලි තුනක් ඇති සිහින් අත් පිහිටන, එහි රතු පැහැති නිය පිහිටන, හිස සිට පහළට කොඳු ඇට පේලිය ඔස්සේ තියුණු කටු පේලියක් සහිත, සමේ අඳුරු ලප කැලැල් ඇති සත්ත්වයෙක් ලෙස විස්තර කර ඇත. කල් ගතවත්ම මෙම සත්ත්වයා පිළිබඳව තව තවත් වාර්තා පළ වන්නට වූ අතර එම වාර්තා වලට අනුව චූපකඬා බල්ලන්ට සහ කයෝටි සතුන්ට සමාන බව සඳහන් විය. කෙසේ වෙතත් මෙම සත්ත්වයා පිළිබඳව උනන්දුවක් දැක්වූවන් හට චූපකඬා ගේ සැබෑ නිදර්ශක සොයාගැනීමට නොහැකි විය.

මෙම අත්හැක ජීවියා පිළිබඳ වාර්තා වැඩි වත්ම ඒ පිළිබඳ සොයන්නන් ද බිහිවන්නට විය. Benjamin Radford එලෙස චූපකඬා පිළිබඳව පර්යේෂණ සිදුකල ගවේෂකයෙකි. වසර

ලොව නන් දෙසින් වාර්තා වූ චූපකබ්‍රාවන්. මොවුන් වර්ම ආසාදනයන්ට ලක් වූ වෙනත් සතුන් බව පසුව හඳුනා ගන්නා ලදී

ගණනාවක් මෙම අත්හැන සත්ත්වයා පිළිබඳව ගවේෂණය කළ ඔහු 'Tracking the Chupacabra' නමින් කෘතියක් රචනා කරන ලදී. මෙහි දී ඔහු අවධාරණය කරන්නේ චූපකබ්‍රා පිළිබඳව වාර්තා වන බෙහෝ තොරතුරු විශ්වාසනීය තත්ත්වයේ නොමැති බව යි. මයිටා ආසාදන වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බල්ලන් වැනි සතුන්ගේ ශරීර වල ලොම් හැලීමට ලක්වේ. Itch mite ලෙසින් හැඳින්වෙන ආසාදන වල දී රතු පැහැයට හුරු වණ (ලප - කැලැල්) ද ශරීරයේ ඇති වන බැවින් ඉතා දරුණු ලෙස මෙම ආසාදන වලට ලක් වූ සතුන් ඉහත කී චූපකබ්‍රා ගේ පෙනුම ගනු ලබයි. ආසාදනය හේතුවෙන් ලොම් හැලී විකෘති තත්ත්වයන්ට පත් වූ බල්ලන්, වලසුන්, කයෝටි, වෘකයින් වැනි සතුන් බොහෝ දෙනා චූපකබ්‍රා ලෙස වරදවා හඳුනා ගන්නා බව චූපකබ්‍රා පිළිබඳ පර්යේෂණ වල නිරත වූවන් පැහැදිලි කරයි.

එම මියගිය සතුන් බල්ලන් වැනි වෙනත් සතුන්ගේ ප්‍රභා‍රයට ලක්ව පසුව අතහැර දැමූ විට අභ්‍යන්තර සංකූලතා ඇතිවීමෙන් මියයාම සිදුවන බවත් බල්ලන් එසේ සතුන්ට පහර දී අතහැර දැමීම ඉතා සාමාන්‍ය කරුණක් බවත් ය.

හඳුනා නොගත් සත්ත්වයෙකු හමුවූ බවට ලංකාවේ පළවනු වාර්තාවක්

චූපකබ්‍රා ප්‍රභා‍රයට ලක් වූයේ යැයි සැලකෙන සතුන්ගේ ශරීර වල කිසිදු තුවාලයක් නොමැති වීමත් බෙල්ල හෝ ඒ ආශ්‍රිත සිදුරු පමණක් පැවතීමත් පිළිබඳ පර්යේෂකයින්ගේ මතය වන්නේ

ශ්‍රී ලංකාවෙන් ද වරින් වර ලෝම රහිත අත්හැන පෙනුමැති සතුන් හමුවූ අවස්ථා කිහිපයක් වාර්තා වන අතර එම සතුන් ද චූපකබ්‍රා ලෙස හඳුන්වමින් ජනමාධ්‍ය හරහා සංසරණය විය. නමුත් එසේ හසු වී සිටියේ අමුතු සතුන් නොව අප අවට පරිසරයේ දිවි ගෙවන උගුඬුවන් වැනි සතුන් බව ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රවීණයින් විසින් පෙන්වා දෙන ලදී. කෙසේ වෙතත් චූපකබ්‍රා යනු මනාකල්පිත සත්ත්වයෙකු ද, විද්‍යාගාර වලින් නිදහස් වූ නූ ජාන විකෘතියක් ද, නැතිනම් සත්‍ය වශයෙන්ම අබිරහස් සතෙකු ද යන්න පිළිබඳව පිළිගත හැකි නිගමනයන් කිසිවක් මේ වන තුරු ඉදිරිපත් වී නැත.

හසන්ත විජේතුංග

රචනා අභියෝගය

මෙය අප ගියවර කළාපයේ ලබා දුන් ආරම්භය ඔස්සේ රචනා කොට අප වෙත එවූ ලිපි අතුරින් තෝරා ගත් ලිපියකි.

අප ලබා දුන් ආරම්භය වූයේ

මිත්‍ර සමාගම

මිත්‍ර සමාගමක් යනු මිනිසාට හැනිවම බැරි බැඳීමකි. අප ඇසුරු කරන බොහෝ මිතුරන් නිසා ලාභ ප්‍රයෝජන ලැබෙන්නා සේම උන් හිටි තැන් පවා අහිමි වන අවස්ථා එමට ය. නමුත් සත්ත්ව ලෝකය මීට හාත්පසින් ම වෙනස් ය. ඔවුන් තම අවට සිටින සියලු දෙනා හට මිත්‍රත්වයේ හස්තය දිගු කරන්නේ නැත. බොහෝ විට එක් සතෙකු තවකෙකුට මිතුරකු වන්නේ දෙදෙනාටම වාසියක් ඇති විටෙක ය.

මිනිසුන් වන අප මිතුරන් ඇති කර ගැනීමේ දී විවිධාකාර ආකල්ප දරන්නෙමු. පරිසරයේ අපට මුණ ගැසෙන සතුන් ද ඒ අයුරින් මුත්, අපට වඩා මදක් වෙනස් ආකාරයකට අසුරු මිතුරු ඇසුරු පවත්වා ගනු පෙනේ. එම මිත්‍ර හාදකම් පවත්වන්නේ ආරක්ෂාව, ආහාර, වාසස්ථාන ආදී යම්කිසි ප්‍රතිලාභයක් හේතුවෙනි. මෙම සතුන් අතර පවතින අසුරු බැඳීම ඔවුන් දෙපාර්ශ්වයටම වාසි සහගත වන්නා සේම ඇතැම්විට ඔවුන්ගේ අන්‍යෝන්‍ය සහජීවනය ද විදහා පායි. අන්‍යෝන්‍ය සහජීවනය නොහොත් ‘Symbiotic Relationship’ ලෙස හඳුන්වන සමීප සම්බන්ධතාවය මඟින් යම්කිසි විශේෂ දෙකකට අයත් සතුන් අතර දෙදෙනාටම වාසි සහගත වන අසුරු බැඳීමක් අර්ථ දක්වයි. මෙහිදී එක් එක් විශේෂය අනුව ඔවුන්ට සැලසෙන යහපත ඔවුන්ටම අනන්‍ය වේ.

news.cgin.com

www.reel.edu

සත්ත්ව ලෝකයේ විවිධත්වය පෙන්නුම් කරන තවත් මෙවැනි වමන්කාරජනක මිත්‍ර සමාගම් අපිට එදිනෙදා ජීවිතයේ ද ඕනෑතරම් දැක ගත හැකි අවස්ථා එමට ය. ඒ අතරින් අපගේ ජීවිතයට සමීපතම අත්දැකීමක් වන්නේ, මිනිසුන් සහ සුනඛයින් අතර ඇති බැඳීම යි. “බල්ලා මිනිසා ගේ හොඳම මිතුරා ය” යන ප්‍රකට කියමනින්ම මෙම මිත්‍රත්වයේ තරම සනාථ වෙයි. එහි දැඩි ආදරයක් පවත්නා සේ ම දෙපාර්ශ්වයටම වාසි සහගත ය. මිනිසුන් විසින් මෙම සතුන් පෝෂණය කිරීම මෙන්ම ආදරය, ආරක්ෂාව ලබා දෙයි. ඔවුන් ද පෙරළා අපට ආදරය, ආරක්ෂාව හා මානසික සතුට ලබා දෙයි. ඔබගේ නිවසේ ද මෙවැනි මිත්‍රයෙකු සිටී නම් ඔහු ඔබගේ මුහුණට සිනාවක් එක් කළ අවස්ථා බොහෝමයක් ඇති බව නොඅනුමාන ය.

mindenpictures.com

smallscience.hbse.tif

සොබාදහම මඟින් විවිධ පරිසර පද්ධතීන් තුළ මෙවැනි විවිධත්වයකින් යුතු සම්බන්ධතා නිර්මාණය කර ඇත. ඒ අතරින් වඩාත් ආකර්ෂණීය මිත්‍ර සමාගම් කිහිපයක් වේ.

මඩේ ලැග සිටින කාල වර්ෂ මී හරකුන් ගේ පිටේ වසා හෝ ඒ අසලින්ම ගැවසෙන සුදෝ සුදු කොකුන් වෙල් යායක් අද්දරින් පිය මනින ඕනෑ ම අයකුට දැක ගත හැකි සුලබ දසුනකි. උදේ සිට හවස් වන තුරුම එකටම සිටින මේ මිතුරන් දෙදෙනා කිසි විටෙකත් අනෙකාට හිරිහැරයක් නොවේ. එසේම ඔවුන් දෙදෙනාගෙන් ඔවුනොවුනට වාසි ද සැලසේ. මී හරකා සහ කොකා අතර පමණක් නොව ශාක වර්ග බුදින ඇතැම් ක්ෂීරපායීන් හා සමහර පක්ෂීන් අතර ද මෙබඳු සහජීවනයක් දක්නට ලැබේ. ඊට හේතුව නම් එම පක්ෂීන් විසින් මෙම සතුන්ගේ ශරීරයේ වෙසෙන කිහිතුල්ලන්, මැක්කන් ආදී පරපෝෂිතයන් ආහාරයට ගැනීම යි. මෙමඟින් මී හරකුන් වැනි ශාක භක්ෂකයින් පරපෝෂිත පීඩාවෙන් මිදෙන අතර ඔවුන්ගෙන් මිත්‍ර පක්ෂීන්ට ආහාර සැපයේ.

කුඹියා සහ කුඩිත්තා, ඉතා ම කුඩා ජීවීන් වන මෙම විශේෂ දෙක අතර පවතින මිතුදම නම් එතරම් කුඩා නැත. කුඩා කල සිටම අප දන්නා පරිදි සමඟියෙන් වැඩ කිරීමට දන්නා කඩිසර කුඹීන් ඔවුන්ගේ වර්ගයා සමඟ පමණක් නොව අනෙකුත් විශේෂ සමඟ ද සහජීවනයෙන් ජීවත් වන බව මෙම කුඹියා ගේ සහ කුඩිත්තා ගේ කතාවෙන් පැහැදිලි වේ. මෙහි දී කුඩිත්තන් ගේ සිරුරින් පැණ

රසැති ඇලෙන සුළු ද්‍රාවණයක් වැස්සෙන අතර කුඹීන්ට එය රසවත් හෝෂනයක් වේ. මෙම රසවත් හෝෂන සංග්‍රහයට ප්‍රති උපකාර වශයෙන් කුඹීන් රාත්‍රියේ දී කුඩිත්තන්ව තම ගුල් වෙත රැගෙන ගොස් ඔවුන්ව ගොදුරු කර ගන්නා විලෝපිකයන්ගෙන් ඔවුන්ට ආරක්ෂාව සලසා දෙයි. නැවතත් උදෑසනින්ම කුඩිත්තන්ට ආහාර ගැනීම සඳහා ඔවුන් වෙසෙන ශාක වෙත රැගෙන යයි. දිනපතා කුඹීන් මෙලෙස කුඩිත්තන්ට ආරක්ෂාව සපයයි. මේ අයුරින් බොහෝමයක් කුඹීන් විශේෂ කුඩිත්තන් සමඟ සහජීවනයෙන් ජීවත් වෙයි.

අප ස්වභාවයෙන් දරුණු සතෙකු ලෙස වර්ග කර ඇති බිහිසුණු මාංශ භක්ෂකයෙකු වන කිඹුලා ද මිත්‍රත්වයේ අගය දන්නා අයෙකි. සැබැවින් ම එය විශ්වාස කිරීමට අපහසු වුවත් කිඹුලාට ද ලබැඳී මිතුරෙකු සිටී. ඒ අපූරු මිතුරා ‘Egyptian Plover Bird’ නොහොත් ඔලෙවියා නමින් හඳුන්වන ඉතාමත් කුඩා පක්ෂියෙකි. දරුණුම ගණයේ කිඹුලන් වෙසෙන නයිල් නදියේ කිඹුලන් සමඟ මොවුන් නොබියව මිතුරු ඇසුර පවත්වා ගනී. එපමණක් නොව ඔලෙවියන් කිඹුලන්ගේ තියුණු දත් සහිත විශාල මුව තුළට ගොස් දත් අතර සිරවී ඇති මස් කැබලි ආහාරයට ගනී. එමඟින් කිඹුලාට අපට මෙන් දත් මැදීමකින් තොරව සිය දත් පිරිසිදු කර ගැනීමට අවස්ථාව ලැබේ. එම නිසා දත් අතර ආහාර සිරවී තිබීම හේතුවෙන් ඇති වන ආසාත්මිකතා වැළකේ. මේ හේතුවෙන් කිඹුලා කිසි විටෙකත් තම දත්ත වෛද්‍යවරයා වන ඔලෙවියා නමැති පක්ෂියාට හානියක් කිරීමට

zooportraits.com

හෝ බිය වැද්දවීමට හෝ නොපෙළඹෙයි. ඔහු සිය පක්ෂි මිත්‍රයාගේ විශ්වාසය සුරකිමින් තමාට නොමිලේ ලැබෙන සේවාද ද නොකඩවා ලබා ගනී. එමෙන්ම පක්ෂියා ද තමාගේ කුසගින්න නිවා ගනී.

එක්ව වෙසෙන එකටම ජීවත් වන නමුත් කිසිම ගැලපීමක් නැති මිතුරු යුගලයක් ලෙස සිටුවා සහ පැස්බරා හඳුන්වා දිය හැක. මොවුන් අතර පවතින්නේ කෙබඳු සහජීවනයක් ද ඊට හේතුව කුමක් ද යන්න සැබැවින්ම කුතුහලයට තුඩු දෙන කරුණකි. බාහිර ස්වරූපයෙන් මෙන්ම වර්යාවෙන් ද නොගැලපෙන මොවුන් එකිනෙකාට ආරක්ෂාව සපයමින් එකට ජීවත් වේ. ශ්‍රවණයේ දී හා ආඝ්‍රාණ සංවේදනයේ දී ඉතාමත් දුර්වල සතෙකු වන පැස්බරා පක්ෂීන් එම සංවේදන දෙකම ප්‍රබල ව පවතින සිටුවා සතුන් සමග නිරතුරුව ගැටසේ. එසේම පෙනීමේ දුර්වලතාවයක් ඇති සිටුවන් හට එම හැකියාවෙන් ඉදිරියෙන් සිටින පැස්බරා පක්ෂීන් තමා අසලින් සිටීම ආරක්ෂාකාරී බවක් ඇති කරයි. මෙහි දී පැස්බරා පක්ෂීන් සිටුවන් ගේ සතුරන් පිළිබඳ ඇස ගසා ගෙන සිටින අතර සිටුවන් පැස්බරා පක්ෂීන්ගේ විලෝපිකයන් ගැන නිරතුරුවම විමසීලිලෙන් පසු වේ. අන්‍යෝන්‍ය සහජීවනය මගින් තමන් ගේ දුර්වලතා මග හරවා ගනිමින් ඔවුන් තමන් ගේ ආරක්ෂාව සපයා ගන්නා සේම අපට තවත් සොඳුරු මිත්‍රත්වයකට නිදසුනක් සපයයි.

ගොඩබිම පවතින පරිසර පද්ධතියට හාත්පසින්ම වෙනස් නමුත් ඊට නොදෙවෙනි ජෛව විවිධත්වයකින් යුත් වමන්කාරජනක ලොවක් වන ජලජ පරිසර පද්ධතිය තුළින් ද අපට මිත්‍රත්වයෙන් සහ අන්‍යෝන්‍ය සහජීවනයෙන් ජීවත් වන සතුන් දැක ගත හැකි ය. ගෝබි නැමැති මත්ස්‍ය විශේෂය හා 'Pistol Shrimp' නම් කුනිස්සන් විශේෂය අතර පවතින දැඩි සම්බන්ධතාව ඊට කදිම නිදසුනකි. මොවුන්

දෙදෙනා ගේ වර්යාව හා ජීවිතය එකිනෙකාට දැඩිව බැඳී පවතින අතර ඔවුන් එකිනෙකාට අනිකා නැතිවම බැරි ය. එය ඉතාමත් හුරුබුහුටි මිතුරුකි. කුනිස්සා විසින් ඔහුට හා ඔහුගේ මිත්‍ර ගෝබි මත්ස්‍යයාට අනතුරු වලින් ආරක්ෂාකාරීව ජීවත් වීම සඳහා උමඟක් භාරනු ලබයි. ඔහු නිතරම සිදු කරන්නේ මෙම උමඟ සාදමින් සිටීම යි. ඊට හේතුව ඔහු එය හැරීම මගින් මඩ අතර ඇති ද්‍රව්‍යයන් ආහාරයට ගැනීම යි. මෙම ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පයා අන්ධ අයෙකු වන අතර ඔහුගේ මිත්‍ර ගෝබි මත්ස්‍යයා ඔහුගේ ආරක්ෂකයා වශයෙන් ක්‍රියා කරයි. විලෝපිකයෙක් පැමිණෙන විට ගෝබි මත්ස්‍යා විසින් තම වරලෙන් තට්ටු කිරීමෙන් කුනිස්සාට සංඥාවක් දෙනු ලබයි. එවිට Pistol කුනිස්සා පසු බැස ආරක්ෂාව සපයා ගනී. එමෙන්ම ගෝබි මත්ස්‍යයා හට තමාට සුදුසු නිවහනක් හා බිත්තර දැමීමට ආරක්ෂිත ස්ථානයක් කුනිස්සා විසින් ඉදි කර දෙනු ලබයි.

සාගරයේ වෙසෙන මිනිසුන් වඩාත් බියක් දක්වන මෝරා ද යම් කිසි මිත්‍ර සම්බන්ධතාවයක් පවත්වා ගෙන යයි. ඒ 'Remora' නැමැති මත්ස්‍ය විශේෂය සමඟ ය. මෙම කුඩා මත්ස්‍යයන් මෝරා ගේ ශරීරයේ වෙසෙන පරපෝෂිතයන් ආහාරයට ගැනීම මගින් මෝරාට උපකාරයක් කරනු ලබයි. එමෙන්ම මෝරා ගේ ශරීරය මතින් ගමන් කිරීමෙන් නොමිලේ ප්‍රවාහන පහසුකම් ද සපයා ගනී.

මේ අයුරින් සතුන් තම මිතුරන් තෝරා ගැනීමේ දී ඔවුන්ට එමගින් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ පිළිබඳව සලකා බලන බව ත් ඔවුන් ගේ මිත්‍රත්වය ආරක්ෂා කරගනිමින් විශ්වාසදායකව, සහජීවනයෙන් ජීවත් වීමට දන්නා බවත් අපට පසක් කර ගත හැක.

දේශානි අරච්චිදී

kids105.com

අපේ මිරිදිය පද්ධති වහසන ආක්‍රමණික විසිතුරු මසුන්

ඉන්දියානු සාගරයෙන් වට වූ වර්ග කි-ලෝමීටර 65,610 ක භූමි වපසරියකින් සමන්විත ශ්‍රී ලංකාව, මුහුදු මට්ටමේ සිට මීටර 2,524 ක් දක්වා උසකින් යුක්ත මධ්‍යම කඳු පද්ධතියක් සහිතව පැහැදිලි ස්ථර තුනකට බෙදී පවතින දිවයිනකි. මෙම සියලුම ස්ථරයන් වසාගනිමින් උස් කඳු මුදුන් අතරින් ආරම්භ වන ගංගා 103 ක් සහ තවත් බොහෝ ජල පෘෂ්ඨ වලින් සමන්විතව තිබීම හේතුවෙන් වැසි වනාන්තර, දිය ඇලි, මුහුදු වෙරළ, තෘණ බිම්, සදාහරිත වනාන්තර, කඩොලාන ආදී විශාල පරිසර විවිධත්වයක් ශ්‍රී ලංකාවට හිමි වී ඇත. මෙම දිවයින පාරාදීපයක් බවට පත් කරවීමට හැකි සත්ත්ව, ශාක හා පරිසර පද්ධති විවිධත්වයක් මෙම භූතලයේ පිහිටීම හේතුවෙන් ඇති වී තිබේ. එසේම, මෙම ශාක හා සත්ත්ව විශේෂ බොහොමයක් ශ්‍රී ලංකාවට ආවේණික වීම හේතු කොටගෙන මෙම දිවයින ඉන්දියානු සාගරයේ පිහිටා ඇති අති රමණීය දිවයිනක් වන අතර පෘථිවියෙහි ද සුවිශේෂී ස්ථානයක් දිනා ගනී.

මෙහි ප්‍රධාන ආගම වන්නේ අදින් වසර 2,500 කට අධික ඉතිහාසයක් ඇති බුද්ධාගම යි. බෞද්ධ දර්ශනය මත පදනම්ව සිටි මුල් වැසියන් මෙරට වියළි කලාපයේ බහුලව වාසය කර ඇති අතර ඔවුන් සොබාදහමට අවම හානියක් වන සේ ජීවත් වීමට උත්සාහ දරා ඇත. පැරැන්නන් එලෙස වාසය කල නමුත් පසුගිය දශක කිහිපය තුළ මානවයන් විසින් වෙන කවරදාටත් වඩා ස්වභාව ධර්මයට සෘජුව හෝ වක්‍රව හානි කරන බොහෝ දේ කර ඇත. සෑම පරිසර

පද්ධතියක්ම ආවරණය වන පරිදි මිලියන 21 ක ජනතාවක් මෙම දිවයින තුළ වර්තමානයේ දී වාසය කිරීම හේතුවෙන් සියලුම පරිසර පද්ධති කැබලි වී ඇති අතර මේ හේතුව නිසා බොහෝ විශේෂයන් හා පරිසර පද්ධති විනාශ වීමේ තර්ජනයට මුහුණ දී තිබේ. පරිසර දූෂණය, වනජීවී ජාවාරම, වන විනාශය, වගුරු ගොඩ කිරීම වැනි දෑ සොබාදහමට ඇති ප්‍රධාන තර්ජන වන අතර තෙත්බිම් වලට මේවායින් බොහෝ බලපෑමක් සිදු වී ඇත.

ශ්‍රී ලංකාව තුළ මිරිදිය මසුන් විශේෂ 97 ක් හමුවන අතර ඒ අතරින් 61 ක්ම ආවේණික වේ. එයින් 74% ක් වර්තමානයේ දී වදවීමේ තර්ජනයට මුහුණ පා සිටිති. එසේම, මෙරට මිරිදිය කකුළුවන් විශේෂ 51 ක් ජීවත් වන අතර විශේෂ 50 ක් ආවේණික වේ. බොහෝ පක්ෂීන්, උරගයින්, මොලුස්කාවන් සහ ශාක විශේෂ වල පැවැත්ම ජලාශ්‍රිත පරිසර පද්ධති මත රඳා පවතී. මෙම සියලුම ජලාශ්‍රිත ප්‍රදේශයන් මානව මැදිහත්වීම් වලට මුහුණ දී ඇති අතර, මේ හේතුවෙන් එම ගංගා, තෙත්බිම් වාසස්ථාන මෙන්ම ඒ තුළ ජීවත්වන හා ඒවා මත යැපෙන විශේෂයන් විනාශ වීමේ තර්ජනයට මුහුණ දී තිබේ.

ජල දූෂණය හා තෙත් බිම් ගොඩ කිරීම වැනි පාරිසරික ගැටලු වලට අමතරව ආක්‍රමණික විශේෂ තෙත්බිම් ආශ්‍රිතව ව්‍යාප්ත වීම තවත් විශාල ගැටලුවකි. මෙම ආක්‍රමණික විශේෂ සියල්ලම සෘජුව හෝ වක්‍රව මිනිසුන් විසින් හඳුන්වා දෙන ලද විශේෂ වේ. මිරිදිය ධීවර කර්මාන්තය සංවර්ධනය කිරීම සඳහා රජය

ආක්‍රමණශීලී මත්ස්‍යයන් විශාල ගැටළුවක් වී තිබුණ ද ඇතැමුන් ස්වභාවික දිය පහර හරස් කොට දැල් හෝ වෙනත් ද්‍රව්‍ය උපයෝගී කරගෙන කුඩු කරන විදේශීය මසුන් සමඟ මාළු විකිත්සක වැඩසටහන් සිදු කිරීම ආරම්භ කර ඇත

www.picfair.com

විසින් කාප් (*Ctenopharyngodon idella*) සහ තිලාපියා (*Coptodon rendalli*) වැනි මත්ස්‍ය විශේෂ හඳුන්වා දෙන ලදී. එහෙත්, අවාසනාවකට මෙන් මෙලෙස හඳුන්වා දුන් සමහර මත්ස්‍යන් හේතුවෙන් දේශීය මසුන් ගේ ගහණය විශාල වශයෙන් අඩුවී ඇති අතර එමඟින් මිරිදිය ධීවර කර්මාන්තය තුළ පැවති මත්ස්‍යයන් ගේ විවිධත්වය අඩු වී වෙළෙඳපොළ පහත වැටී ඇත. තව ද රජය විසින් සිදු කරන ලද ව්‍යාපෘතියක දී මදුරුවන් ගේ ගහණ පාලනය කිරීමට මසුන් භාවිතා කර ඇති අතර, දිය පහරක මතුපිට මට්ටමින් පෝෂණය වන දේශීය මසුන් කිහිප දෙනෙකු සිටිය දී, රජය විසින් මේ සඳහා විදේශීය සතෙකු වන ගජපි මසුන් විශේෂ (*Gambusia affinis*) හඳුන්වා දෙන ලදී. වර්තමානයේ දී මෙම ගජපි මසුන් බොහොමයක් ප්‍රදේශ වල ආක්‍රමණශීලී ලෙස හමුවේ.

මෙරට බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී සිදු වූ දැවැන්ත ව්‍යසනයන්ගෙන් එකක් වූයේ රේන්බෝ ට්‍රවුට් (*Oncorhynchus mykiss*) හෝර්ටන් තැන්නට හඳුන්වා දීම යි. හෝර්ටන් තැන්න හෙවත් නුවරඑළි තැන්නහි ජීවත් වූ දේශීය මසුන් පිළිබඳ පැහැදිලි සාක්ෂි නොමැති වුව ද, සමහර පර්යේෂකයන් විශ්වාස කරන්නේ ට්‍රවුට් විසින් හෝර්ටන් තැනිතලාවෙන් දේශීය මසුන් ඉවත් කර ඇති බව යි. වර්තමානයේ දී ට්‍රවුට් යනු හෝර්ටන් තැනිතලාවේ ජීවත් වන එකම මත්ස්‍යයා ය.

එසේම, සිවිල් වැසියන් විසින් හඳුන්වා දෙන ලද ශාක හා සත්ත්ව විශේෂ රාශියක් වර්තමානයේ දී ආක්‍රමණික ජීවින් බවට පත්ව ඇත. මෙම විශේෂ බොහොමයක් ස්වභාවික පරිසරයට නිදහස් වී ඇත්තේ මිත්මැදුරු කර්මාන්තය ආශ්‍රිතව ය.

එම මසුන් අතර, 'ටැංකි සුද්දා' හෙවත් ප්ලේ-කෝ මත්ස්‍යයන් (*Pterygoplichthys multiradiatus*), මන්තයා (*Chitala ornata*) සහ මාබල් කැට්ෆිෂ් (*Clarias batrachus*) වැනි මසුන් වර්තමානයේ බොහොමයක් ජලාශ වල ව්‍යාප්ත වී ඇති අතර මොවුන් මාංශභක්ෂක වීම හේතුවෙන් දේශීය මසුන් ගේ ගහණය සැලකිය යුතු ආකාරයෙන් පහත වැටී ඇත.

ආක්‍රමණශීලී මත්ස්‍යයන් විශාල ගැටළුවක් වී තිබුණ ද, ඇතැමුන් ස්වභාවික දිය පහර හරස් කොට දැල් හෝ වෙනත් ද්‍රව්‍ය උපයෝගී කරගෙන කුඩු කරන විදේශීය මසුන් සමඟ මාළු විකිත්සක වැඩසටහන් සිදු කිරීම ආරම්භ කර ඇත. මෙලෙස ස්වභාවික දිය පහර වල රිදී කාප් (*Hypophthalmichthys molitrix*) කුඩු කර ආහාර සඳහා භාවිතා කළ මත්ස්‍ය ගොවිපොළවල් ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ තිබූ අතර, එම මසුන් එම ස්ථාන වලින් නිදහස් වී එරට ස්වභාවික පරිසරයට එක් වී වර්තමානය වන විට ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ රිදී කාප් විශාල ප්‍රමාණයක් ඔවුන්ගේ ස්වාභාවික ගංගා වල වාසය කරති. එබැවින් එම මාළු කුඩු තවත් ආක්‍රමණික විශේෂයක් නිර්මාණය කිරීමට පහසුම ක්‍රමයක් බව පැහැදිලිව පෙනී යන හෙයින් ස්වභාවික තෙත්බිම් හා සම්බන්ධව මෙවැනි මත්ස්‍ය කුඩු/කොටු සීමා කිරීම/හෝ තහනම් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වේ. එසේ නොවුවහොත් සියලුම දේශීය හා ආවේණික විශේෂ ඉදිරි දශක කිහිපය තුළ දී මේ රටෙන් තුරන් වී යා හැක.

පසිඳු පියලි

අඩු අවධානයෙන් අවදානමට ලක්වන ඔඩොනාටාවන්

ශ්‍රී ලංකාව යනු ජෛව විවිධත්වයෙන් පරිපූර්ණ වූ අසිරිමත් දූපතකි. සංරක්ෂණය මාතෘකාවට සෘජුවම හැරුණු විට වර්තමානය වන විට විවිධ වූ සමූහ හා ආයතන මඟින් ශාක හා සත්ත්වයින් ගේ සුරක්ෂිතභාවය උදෙසා විවිධ වැඩසටහන් හා ක්‍රියාකාරකම් ආරම්භ කර ඇති අතර, මෙහිදී අප දන්නා ජනප්‍රිය මෙන්ම තෝරාගත් සත්ත්ව කාණ්ඩ වලට පමණක් තම අවධානය යොමු කරන අතර සමහරක් වටිනා සත්ත්ව කාණ්ඩ කෙරේ අවම අවධානයක් යොමු වී තිබෙනු දැකීම කණගාටුවට කරුණකි.

මෙසේ අඩු අවධානය හේතුවෙන් අපට අහිමි වීගෙන යන සත්ත්ව කාණ්ඩයක් වශයෙන් බත්කුරන් හෙවත් Odonata ගෝත්‍රයේ සාමාජිකයින් හඳුන්වා දිය හැක. මොවුන් ඉතා අලංකාර සත්ත්ව කාණ්ඩයක් වන අතර ශ්‍රී ලංකාවේ මේ වන විට විශේෂ 130 ක් වාර්තා වේ. ඉන් විශේෂ 58 ක් හා උප විශේෂ 6 ක් ද ඇතුළත්ව ආවේණික විශේෂ 66 කට මෙම දිවයින උරුමකම් කියයි. මොවුන් පරිසරයට අලංකාරයක් ලබා දෙනවා පමණක් නොව ඉතා ප්‍රයෝජනවත් වන සත්ත්ව කාණ්ඩයකි. බත්කුරන් කෘමි හක්ෂක වන අතර මොවුන්ගේ ආහාර වල මදුරුවන් ට හිමි වන්නේ ප්‍රධාන ස්ථානයකි. එබැවින් මදුරු උවදුරට සුදුසු විසඳුමක් වශයෙන් බත්කුරන් හඳුන්වා දිය හැක.

බත්කුරන් සංරක්ෂණයේ මූලික පියවරක් ලෙස මොවුන් මුහුණ දෙන තර්ජන මොනවා දැයි සොයා බැලීම සුදුසු වේ. යම් ජීවී කාණ්ඩයක පැවැත්ම රඳා පවතිනුයේ ඔවුන් ගේ වාසභූමි වල පැවැත්මේ ස්ථිරතාවය මත ය. Odonata ගෝත්‍රිකයන්ට ද ප්‍රධාන වශයෙන් මුහුණ දීමට සිදුව ඇත්තේ මෙම ගැටලුවට ය. වන විනාශය (Defor-

estation) මෙයට සෘජුවම බලපායි. බොහෝමයක් ඉරටුකුරන් (Damselfly) හා සමහරක් බත්කුරන් (Dragonfly) වනාන්තර පරිසර පද්ධති තම වාසභූමි කර ගනිමින් ජීවත් වේ. මේ වන විට විවිධ වූ ව්‍යාපාරික හා දේශපාලනික බලවේග මඟින් රටෙහි වන ආවරණයට හානි පමුණුවන අතර මේ මොහොත වන විටත් කුමන හෝ ස්ථානයක වන විනාශයක් සිදු වේ. කණගාටුදායක කරුණ වන්නේ මෙවැනි පරිසර පද්ධති වාස භූමි වන්නේ බොහෝමයක් ආවේණික විශේෂයන්ට වීම යි. මොවුන් වනාන්තර ආශ්‍රිත ක්ෂුද්‍ර පරිසර පද්ධති පාදක කර ගනිමින් ජීවත් වන අතර වාසභූමි ලෙස සෙවණ සහිත කුඩා දිය පහරවල්, සෙවණ සහිත විවෘත ස්ථාන මෙන් ම තම වර්ගයා බෝ කිරීම සඳහා බිත්තර දමන ස්ථාන ද වන විනාශයක් සමඟ අහිමි වීමෙන් බොහෝමයක් විශේෂ වඳ වීමේ සම්භාවිතාව වැඩි කරයි.

තව ද, වනාන්තර මෙන් ම මොවුන්ගේ ප්‍රධාන පරිසර පද්ධතියක් වන්නේ තෙත් බිම් පරිසර පද්ධතිය යි. වනාන්තර හැරුණු විට Odonata ගෝත්‍රයේ සාමාජිකයින් වැඩිපුරම ජීවත් වන්නේ මෙම පරිසර පද්ධතිය පාදක කරගෙන ය. ගංගාබඩ, ඉවුරු ආශ්‍රිත ඇති ශාක ගහණය තුළ බත්කුරන් හා ඉරටුකුරන් හමු වන අතර මෙයින් සමහරක් ලංකාවට ආවේණික වේ.

මෙම ජීවින් පුරුදු වී සිටින කාලගුණික හා දේශගුණික රටාවන් කෙරෙහි බලපෑම් එල්ල වූ විට මොවුන් ගේ ගහණයෙහි ගණන්වලේ සිඳු අඩු වීමක් සිදු වේ

W.G.M Bandara

මෙයින් ද ඉරටුකුරන් ගේ සුලභතාවයක් පෙනෙන්නට ඇත. මේ කියන්නා වූ ශාක ප්‍රජාව අතර පත් ශාකය හා තණකොළ වැනි දෑ ප්‍රධාන ස්ථානයක් ගනී. මොවුන්ට මෙම ස්ථාන ආශ්‍රිතව මද සෙවණක් ද අවශ්‍ය වේ. එසේ හෙයින් මෙවැනි ස්ථාන වල ඇති උස් ශාක ද මොවුන්ගේ පැවැත්මට බෙහෙවින් උපකාරී වේ. එමඟින් මෙම වාසස්ථාන සඳහා මනා තෙතමනයක් පවත්වා ගැනීමට අපූරු හැකියාවක් ඇත. නමුත් වර්තමානය වන විට මිනිස් අවශ්‍යතා සඳහා අවසර හෝ අනවසර ඉදිකිරීම් හේතුවෙන් මෙම පරිසර පද්ධතිය සිඳු වශයෙන් විනාශ කරමින් යන අයුරු අප සැමට දැක ගත හැක.

වනාන්තර හා තෙත් බිම් හැරුණු විට මෙම ජීවී කොට්ඨාශය මුහුණ දෙන තවත් මානව බලපෑමක් වන්නේ කෘෂිකාර්මික ක්‍රියාකාරකම් ය. මෙහි දී විශේෂයෙන් බලපානුයේ ඒ සඳහා යොදන රසායනික පොහොර ය. ගංගා හා කුඩා දිය පහරවල් සම්බන්ධ කර ගනිමින් සිදු කරන වැවිලි කර්මාන්තය සඳහා යොදන බොහෝමයක් රසායනික ද්‍රව්‍ය ජලය සමඟ මිශ්‍ර වීමෙන් මොවුන් හට බලපෑම් එල්ල කරයි. Odonata සාමාජිකයින් යනු බිත්තර හා කීට (Larval stage) අවධිය මෙන් ම වැඩිහිටි අවධිය ත් ජලය හා බැඳුණු ජීවන රටාවක් ගෙනයන සත්ත්ව

කාණ්ඩයක් බැවින් රසායනික ද්‍රව්‍ය නිසාවෙන් මොවුන්ගේ බිත්තර හා කීටයන් විනාශ වීමට යන්නේ කෙටි කලකි. මේ ජීවී කාණ්ඩයේ ජීවන චක්‍රයේ වැඩිම කාලයක් ගෙවෙනුයේ කීට අවස්ථාවේ වන බැවින් මෙසේ සිදුවන්නා වූ විනාශය නතර කිරීම හා ඒවාට විසඳුම් ලබා දීම අප සැමගේ වගකීමකි.

එමෙන්ම වාරිමාර්ග ආශ්‍රිතව සිදුවන්නා වූ විවිධ අහිතකර ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් විශාල ජලාශ මඟින් පෝෂණය වන අනු ගංගා හා ද්‍රෝණි, කුඩා ඇල පහරවල් සහ දිය පහරවල් තම වාස භූමි කර ගනිමින් ජීවත් වන විශේෂ වලට බලපායි. ජලාශ මඟින් ජලය රඳවාගෙන සිටීම හා අඩු ජල ප්‍රමාණයක් නිකුත් කිරීම මඟින් මේ පරිසර පද්ධතිය තුළ ජීවත් වන ගලා යන ජලය පාදක කර ගනිමින් තම අභිජනන ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණ කරන බත්කුරන් හා ඉරටුකුරන් විශේෂ හට වැඩි බලපෑමක් එල්ල වේ. මෙසේ අඩු ජල ප්‍රමාණයකින් හෝ තම වර්ගයා බෝ කර ගනිමින් ජීවත් වන විශේෂ හට නියං කාලයේ දී දැඩි ලෙස තර්ජන එල්ල වේ. මේ හේතුවෙන් මෙවැනි පරිසර පද්ධතියන් තම වාස භූමි ලෙස තෝරා ගත් විශේෂ කණගාටු දායක ලෙස මෙලොවින් තුරන් වී යාම සිදු වේ. එසේම ජලය ආශ්‍රිතව දැකගත හැකි පාරිසරික බලපෑමක් වශයෙන් ජලය මත සිඳු වශයෙන් පැතිර යන ආක්‍රමණශීලී ජලජ පැළෑටි හඳුන්වා දිය හැකි ය.

ජලාශ මතුපිට ඇති ඉඩ වපසරිය ආක්‍රමණික ශාකය මඟින් අත්පත් කර ගනිමින් බලපෑම් එල්ල කරනුයේ ජලාශ මුල් කර ගනිමින් ජීවත් වන බත්කුරන් විශේෂ වල මුල ජීවන චක්‍රයට ය

W.G.M Bandara

Pontederia crassipes වැනි ජලජ පැළෑටි මේ සඳහා උදාහරණ වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකිය. ජලාශ මතුපිට ඇති ඉඩ වපසරිය මේ ශාකය මගින් අත්පත් කර ගනිමින් බලපෑම් ඵල කරනුයේ මෙලෙස ජලාශ මුල් කර ගනිමින් ජීවත් වන බත්කුරන් විශේෂ වල මුලු ජීවන චක්‍රයට යි.

ඉහත සඳහන් කරන ලද වනාන්තර ඵලි කිරීම, තෙත් බිම් විනාශ කිරීම හා විවිධ වූ විනාශකාරී ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් ඇතිවන කාලගුණික හා දේශගුණික වෙනස් වීම් කෙරේ මොවුන් සංවේදී වේ. මෙම ජීවින් පුරුදු වී සිටින කාලගුණික හා දේශගුණික රටාවන් කෙරෙහි බලපෑම් ඵල වූ විට මොවුන් ගේ ගහණයෙහි ගණත්වයේ සීග්‍ර අඩු වීමක් සිදු වේ. මෙම බලපෑම මේ වන විටත් ඵල වෙමින් තිබෙන අතර සෘතුමය ජීවන චක්‍රයක් පවත්වා ගෙන යන විශේෂයන් හට මෙය දැඩි ලෙස බලපායි.

ඉහත කී බලපෑම් වැඩි ප්‍රමාණයක් ඵල කරනුයේ මිනිසා විසිනි. මෙවැනි ගැටලු ඇති කිරීමට හැකි මනුෂ්‍ය ප්‍රජාවක් වශයෙන් මේවාට විසඳුම් සෙවීම ද මෙම ලිපිය කියවන ඔබගේ ත් මගේ ත් විශාල වගකීමකි. පරිසරය යනු ඉතාමත් විශ්මයජනක හා අලංකාර ලෝකයක් වන අතර තමන් ගේ සිත ඇද බැඳ ගත්තා වූ හෝ නොමැති වූවා හෝ මෙහි සිටින කුඩාම ජීවියා ගේ සිට මහා සද්ධන්තයින් වන තෙක් වූ ජෛව විවිධත්වය රැක ගැනීමේ වගකීම නැවත වතාවක් සඳහන් කල යුතු වටිනා කාරණාවක් වේ. මොවුන් පිළිබඳව පමණක් නොව තවත් අපගේ නෙත් යොමු නොවූ දහසක් සත්ත්ව කාණ්ඩයන් ගේ සුරක්ෂිතතාවය උදෙසා අධ්‍යාපනයෙන් සංරක්ෂණයට පිය නගමු.

හිරුණි දැරණියගල

සෞඛ්‍ය සේවා

සිතේ තියෙන සිහින මැදුර...

අවිච්චන් වැස්සෙන් ආරක්ෂා වීමට, තම පවුලේ සාමාජිකයන් සමඟ එකට එක්ව ආරක්ෂිතව ජීවත් වීමට, හිසට වහලක් නොහොත් නිවසක් සාදා ගැනීම මිනිසුන්ගේ මූලික අවශ්‍යතාවයකි. තම තමාට හැකි පමණ නිමවා ගන්නා නිවස තමාගේ සිතේ තියෙන සිහින මාලිගාව දක්වා දියුණු කරගැනීමට අප වර්තමානයේ කටයුතු කරනුයේ, තාක්ෂණයේ හා ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පයේ දියුණුව යන සාධක වල අනුභවයෙනි. සියලුම නිවාස වල මූලික පරමාර්ථය එකම වුවත් එකිනෙකාගේ අභිමතය අනුව විවිධාකාරයේ නිවාස අද වන විට අපට දැක ගැනීමට ලැබෙනුයේ එබැවිනි. ඉතින් මෙම නිවාස සෑදීම මිනිස් අපට පමණක් සුවිශේෂී ද...? ජීව ලෝකය තුළ මිනිස් සමාජයේ මෙන්ම විශිෂ්ඨ ගෘහ නිර්මාණ සිදුකරන තවත් ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පීන් නොසිටිත් ද...?

මෙම සටහනේ ඉතිරි කොටස සම්පූර්ණ කිරීමට ඔට හැකි ද ?

එසේ නම් මේ සටහනේ ඉතිරි කොටසට අදාලව නිර්මාණාත්මක ලිපියක් රචනාකර පහත විද්‍යුත් ලිපිනයට එවන්න. සාර්ථකම ලිපි ඉදිරි කලාපවල පලකරනු ලැබේ (ඔබ විසින් රචනා කරනු ලබන ලිපිය පරිසරය හා සම්බන්ධ ලිපියක් විය යුතුයි)

zya.publications@gmail.com

www.freepik.com

සිංහරාජයේ සුමිදුරු සාදය

ඒය සිංහරාජ වන අඩවියට උදා වූ තවත් එක් නැටුම් දවසකි. වේලාව උදෑසන හය යි තිහට ආසන්න ය. හිරු එළිය සෙමින් වන අඩවිය ආක්‍රමණය කරමින් පැවතුණි. සුවිශේෂී වූ අනුකරණ හැකියාවෙන් යුත් කොණ්ඩ කවුඩා, රතු දෙමලිච්චෙකුගේ හඬ අනුකරණයෙන් ගැයූ ආරාධනාත්මක ගායනයක හඬ වියත් ස්ථරය තුළින් රැච් දෙන්නට විය. එම ආරාධනාව පිළිගත් බව අඟවමින් රතු දෙමලිච්චන් පිරිසක් කොණ්ඩ කවුඩා සිටි වියත් ස්ථරයට ආසන්නයේ ඇති උප වියත් ස්ථරයට එක් වූහ. සිය පරම්පරාවෙන්ම උරුම වූ කියවිල්ල ඔවුහු තැඟි ලෙස ගෙන ගියහ.

එතැන් සිට ආරාධනා සහ පිළිගැනීමේ කටයුතු රතු දෙමලිච්චන් පිරිසට භාර විය. පෙතිගෝමර වල් අවිච්චියා ත් පුල්ලි වල් අවිච්චියා ත් යන සහෝදරයන් පැමිණ බිම් ස්ථරය ආසන්නයෙන්ම අසුන් ගත්තේ ඉන් අනතුරුවයි. නීල කොබෙ-යියා ද අවිච්චි සහෝදරයන් අනුකරණය කරමින් බිම් ස්ථරයෙන්ම අසුන් ගන්නා ලදී. වැඩි කතා බහකින් තොරවම ඔවුහු වෙනිවැල්, හොර, කො-කුන් ආදී ශාක පත්‍ර වලින් සැකසුණු බිම් පලස පිරික්සමින් ආහාර ගන්නට වූහ. ඉන්පසුව එකම පවුලේ තවත් සුවිශේෂී අමුත්තන් දෙදෙනෙකු ගේ ආගමනය සනිටුහන් විය. ක්ෂීරපායීන් නියෝජනය කල ඔවුහු දඬු ලේනා හා පුංචි ලේනා නම් වූහ. ප්‍රභූ පැලැන්තිය නියෝජනය

කරමින් පැමිණි ලංකා සැලලිහිණියා වඩාත් හොඳින් කැපී පෙනුණේ පාරම්පරිකව පැවත එන ආහරණයක් වූ සිය හිස පැලඳි තැල්ල හේතුවෙනි. රත් පැහැති කිරුළක් හිස පැලඳ පැමිණි ගිරා මලිත්තා ද ඊට නොදෙවෙනි විය. වැඩි කතාබහ-ක්, සිනා හඬක් නොඇසුණු බිම් ස්ථරය මුදුන් බොර දෙමලිච්චා ගේ ආගමනයෙන් මුලුමනින්ම වෙනස් විය. එපමණක් නොව කලු කොණ්ඩයා, හිස සුදු ශාරිකාවා, පිළිලගෙඩි සුටික්කා හා ලංකා පිළිලිච්චා ආදීන්ගේ සහභාගීත්වය ද දැකගත හැකි වූ අතර මේ සියල්ලගේම සිනා හඬ, කතා හඬ මෙන්ම නැටුම්, ගැයුම්, සංගීත වාදන හඬින් මුලු මහත් සිංහරාජයම රැච්දෙන්නට විය.

ඒ හඬ කෙතරම් තීව්‍ර වූවා ද කිවහොත් සුව නින්දක අන්දැකීම ලබමින් සිටි කුඩා කෘමීන් කිහිප දෙනෙක්ට ඉන් බාදා විය. එසේ පීඩාවට ලක්වූ කුරුමිණියෙක් සිය නිවසින් එළියට පැමිණ සිදු වූයේ කුමක් දැයි විපරම් කරන්නට වත් ඇසිල්ලේ රතු දෙමලිච්චෙකු ගේ පහසු ගොදුරක් බවට පත් විය. අල්ලාගත් කුරුමිණියා ගිල දැමීමට සූදානම් වෙමින් සිටි රතු දෙමලිච්චා දෙස තවත් අයෙක් කැදරව බලා සිටියේය. ගතවූයේ ඇසිල්ලකි. කොණ්ඩ කවුඩා ගේ අනතුරු ඇඟවීම අන් සියලු හඬ ඉක්මවා ඇසෙන්නට විය. සියල්ලෝම මෙතෙක් නියැලී සිටි වැඩ කටයුතු නතර කළ අතර ඇතමෙක් බියෙන්

සැඟවුණෝය. එතෙක් පැවති සෝෂාකාරී බව වෙනුවට මුලු පරිසරයම නිහඬ බවින් වෙළුණි. සිය වෙහෙස මහන්සියෙන් සොයා ගත් ආහාරය රස බැලීමට සුදානම් වූ රතු දෙමලිච්චා ද සිය ගොදුර අතහැර දමා සැඟවුණි. එදෙස බලා සිටි කැදරයා වහා පැමිණ රතු දෙමලිච්චා අතහැර දමා ගිය ගොදුර අනුලාගෙන රස කරමින් කැවේය. එම කැදරයා වෙත කවුරුත් නොව බොරු අනතුරු ඇඟවීමකින් මුලු වනාන්තරයම කණපිට හැරවූ කොණ්ඩ කවුඩා ය.

තම රාජකාරි ඇරඹූහ. තිරිසන් යැයි සලකන සත්ත්ව ලොව තුළ උසාවි නැත. පොලිසි නැත. ඇත්තේ ස්වභාවධර්මයේ නීතිය යි. ඉතින් කොණ්ඩ කවුඩා ගේ වංචාවට හසු වූ රතු දෙමලිච්චා ද උපේක්ෂාවෙන් යුතුව නැවතත් සිය කණ්ඩායමට එක්ව සිනහ මුහුණින් තම රාජකාරිය වූ ආරාධනා හා පිලිගැනීමේ කටයුතුවල නිරත විය.

ආර්. ඩී. අනුෂ්කා

ගතවූයේ සුළු මොහොතකි. සියල්ලන්ගේම අනතුරු බිය පහව ගියේය. සියල්ලෝම නැවතත්

“ලේ බිඳක් දන් දී ජීවිතයකට ජීවයක් වෙන්න”

48 වන සංවත්සරය වෙනුවෙන්

ශ්‍රී ලංකා තරුණ සත්ත්වවේදීන්ගේ සංගමය සංවිධානය කරන

ලේ දන් දීමේ කඳවුර

දිනය : 2020 නොවැම්බර් 28

වේලාව : පෙ.ව. 9.00 - ප.ව. 3.00

නාරාහේන්පිට ලේ බැංකුවේදී

මේ සඳහා 2020 නොවැම්බර් 23 වන දිනට පෙර ලියාපදිංචි වන්න/පැමිණීම තහවුරු කරන්න

වැඩි විස්තර ලබා ගැනීමට හා ලියාපදිංචි වීම සඳහා දිනින් කලිඳු +94 71 091 5034 අමතන්න

පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම සෑම පුරවැසියෙකුගේම යුතුකමක් හා වගකීමක්

- පරිසරවේදී හිනිඤා ජගත් ගුණවර්ධන

කිසියම් රටක සමස්ත සමාජයම පාලනය කිරීම සඳහා හිනි රෙගුලාසි භාවිතා වේ. මෙය එම රට තුළ ජීවත් වන සියළුම දෙනා වෙත බලපවත්නා අතර හිනින් උල්ලංඝනය කරන්නන් වෙත වරදේ ස්වභාවය මත දඩුවම් ලබා දීම අධිකරණය මගින් සිදුකරනු ලබයි. හිනි උල්ලංඝනය වීමෙන් පැන නගින ගැටළු වල දී නඩු පැවරීම හෝ හිනිමය අයිතිවාසිකම් සහ වෙනත් කාරණා සම්බන්ධයෙන් බැඳීම් පිළිබඳව උපදෙස් ලබාදෙන්නන් හිනිවේදීන් ලෙස සරලව හැඳින්විය හැක. සිවිල් හිනිය වෙනුවෙන් පෙනී සිටින හිනිඤාවරුන් කොතෙකුත් සිටිය දු පරිසර හිනිඤායින් සිටින්නේ ඉතා අල්ප ප්‍රමාණයකි. සංරක්ෂණය සඟරාවේ පළමු සාකච්ඡාමය ලිපිය වෙනුවෙන් තම කාලය වැය කරන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර හිනියේ මංසලකුණක් බඳු මෙරට පරිසරය පිළිබඳ හසල දැනුමකින් යුත් පරිසරවේදී හිනිඤා ජගත් ගුණවර්ධන මහතා ය. එතුමා අප සඟරාව වෙනුවෙන් ද නිරන්තර අනුශාසකත්වය සපයයි.

අපි මුලින්ම දැනගන්නට කැමතියි ඔබතුමා මේ ක්ෂේත්‍රයට යොමු වූහ ආකාරය ?

මම මුලින්ම අධ්‍යයනය කලේ පක්ෂීන් සම්බන්ධව. ඉන්පසු මත්ස්‍යයන් ද ඊට පසු කාලයේ දී අනෙක් ක්ෂේත්‍ර වල එනම් ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණෙන ආක්‍රමණික ජීවීන්, සමනලුන් හා බත්කුරන් පිළිබඳ අධ්‍යයනයට යොමු වුණා. පරිසර පද්ධති හා පරිසර ගැටලු අධ්‍යයනය ආරම්භ කලේ 1983 වසරේ පමණ සිට යි. ඊට අමතරව මම නීති විද්‍යාලයෙන් පිට වුනේ 1990 දී යි. කෘෂිකර්ම විද්‍යාව තමයි මම මුලින්ම හැදෑරුවේ. කෘෂි විද්‍යා ඩිප්ලෝමාවෙන් මට පළමු පන්තියේ විශිෂ්ඨ සාමාර්ථයක් ලැබුනා.

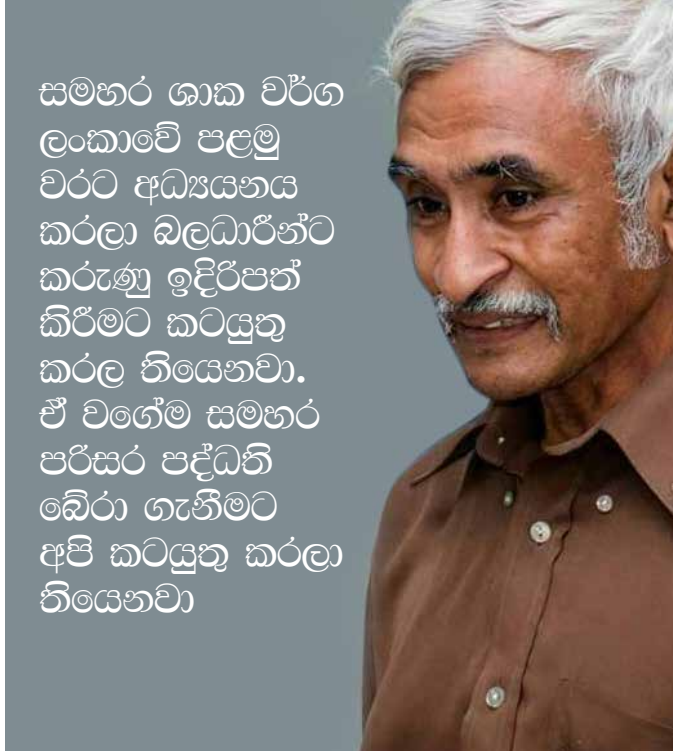
කෘෂි විද්‍යාව හා හිනිය හදාරනු ඔබතුමා වනජීවීන් සම්බන්ධ කටයුතු වලට යොමුවුණේ කොහොම ද?

වනජීවී කටයුතු වලට මම මුලින්ම සම්බන්ධ වුණේ අධ්‍යයනයන් හරහා. පසුව නීතිඥයෙක් ලෙස වැඩ භාර ගත් දිනයේ සිටම වනජීවී දෙපාර්තමේන්තුවට, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට මට පුළුවන් මට්ටමින් සහයෝගය ලබා දෙන්න පටන් ගත්තා. පසුව එය පුළුල් වුණා මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය වැනි ආයතන දක්වාම. ඒ වගේම මම රාජ්‍ය නොවන ආයතන සමඟ වැඩි වශයෙන් කටයුතු කලා. ඔවුන්ටත් අවශ්‍ය වේලාවට නීති ආධාර ලබා දුන්නා. මම මුලින්ම එකතු වුණේ පරිසර සම්මේලනයට. එයින් පසුව පරිසර පදනමේ නීති අංශයේ කටයුතු කලා. ඉන්පසුව එම

ආයතනයේම අධ්‍යක්ෂවරයකු වුණා. පසුව එම ආයතනයෙන් ද ඉවත් වී ස්වාධීන වුණා.

කාලය ත් සමඟ ඔබතුමා පරිසර නීතිය සම්බන්ධයෙන්ම කටයුතු කිරීම ආරම්භ කරනවා. කොහොමද පරිසර නීතිය වෙනුවෙන් ඔබතුමා යොමුවෙන්නේ ?

ඒ කතාව ත් තරුණ සත්ත්වවේදීන්ගේ සංගමය සමඟ ම සිදු වන්නකි. 1987 වසරේ දී කරගම්ලේවාය ලුණු ලේවායක් බවට පත් කිරීමට යන වැඩ සටහනට විරුද්ධව අරගලයක් සංවිධානය කෙරුණා පරිසර සංවිධාන කීපයක් විසින්. ශ්‍රී ලංකා තරුණ සත්ත්වවේදීන්ගේ සංගමයත් එයට මැදිහත් වුණා. හේතුව තමයි එම ස්ථානය පක්ෂීන් සම්බන්ධයෙන් විශේෂ වැදගත්කමක් පැවැති භූමියක් වීම සහ අප සංගමයේ ඇතැම් අය විසින් ඒ සම්බන්ධව අධ්‍යයනය කර තිබීම. එහි එක් කොටසක් වූයේ වෙනත් සංගම් සමඟ මේ අදහස් වලට වැඩ කරන සම්බන්ධීකරණය ඇති කර ගැනීම. පසුව ඒ හරහා මට පරිසර පදනම කියන නීතීඥ කණ්ඩායමක් ගැන දැන ගැනීමට ලැබුණා. ඒ පිරිස මේ පිළිබඳව ගොඩක් උනන්දුවෙන් කටයුතු කරන බව දැනගන්නට ලැබුණා. මම ඒ කණ්ඩායමේ නීතීඥ මහත්මයෙක් ගේ දුරකතන අංකයක් හොයාගෙන කතා කළා. ඒ කතා කල අවස්ථාවේ මට හමුවුනේ රවී අල්ගම මහත්මයා. එතුමා තමයි මට පැවසුවේ 'ඔයා පරිසරය ගැනත් හදාරලා, නීතිය ගැනත් හදාරලා තිබෙන නිසා අපිත් එක්ක එකතු වෙලා වැඩ කරන්න' කියලා. එයින් පසුව තමයි මට පරිසර නීතිය ගැන යමක් කරන්න පුළුවන් කියන අවබෝධය ඇති වුණේ. මම දිවුරුම් දීමෙන් පසුව එම ආයතනයට එකතු වෙලා කාලයක් කටයුතු කලා. දැනටත් විධිමත් සම්බන්ධයක් නොමැති වුනත් එම ආයතනයත් සමඟ තවමත් මගේ සම්බන්ධකම් තිබෙනවා. ඒ අතරතුර මේ කාලයේ දී අපි සමහර සතුන් විශේෂයෙන් ආගන්තුක, ආක්‍රමණික සමහර සතුන්, සමහර ශාක වර්ග ලංකාවේ පළමු වරට අධ්‍යයනය කරලා බලධාරීන්ට කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමට කටයුතු කරල තියෙනවා. ඒ වගේම සමහර පරිසර පද්ධති බේරා ගැනීමට අපි කටයුතු කරලා තියෙනවා. සම්මාන පවා ලැබිලා තියෙනවා. ඉන් එකක් තමයි ජීවිතයට එක් වරක් පමණක් ලබා දෙන 'හරිතාභිමානී' සම්මානය 2016 දී මට ලැබුණා.

Dimuthu Millagoda

සමහර ශාක වර්ග ලංකාවේ පළමු වරට අධ්‍යයනය කරලා බලධාරීන්ට කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමට කටයුතු කරල තියෙනවා. ඒ වගේම සමහර පරිසර පද්ධති බේරා ගැනීමට අපි කටයුතු කරලා තියෙනවා

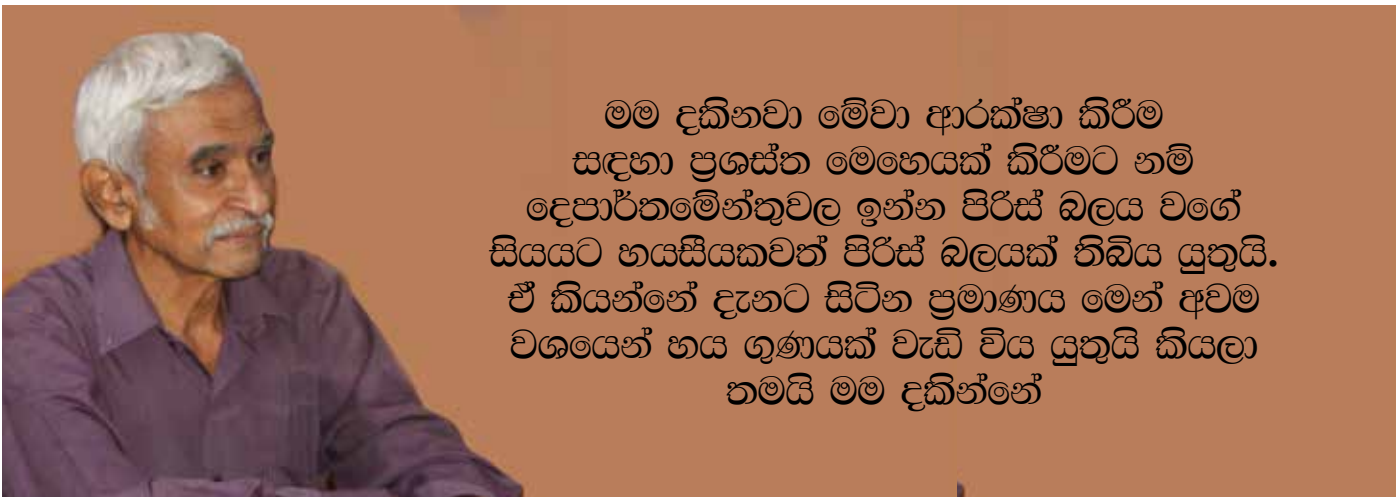
ඊට අමතරව 2005 වසරේ දී ජනාධිපති විශිෂ්ඨතා සම්මානයක් සහ 2017 දී වනජීවී සංරක්ෂණය වෙනුවෙන් විශිෂ්ඨතා සම්මානයක් ලැබුණා.

වර්තමානය වනවිට වනජීවී ආරක්ෂාව සම්බන්ධව තිබෙන පනත් මොනවා ද?

වනජීවීන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින ප්‍රධානතම ආඥා පනත තමයි වන සත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂා කිරීමේ ආඥා පනත. ඊට අමතරව වන සංරක්ෂණ ආඥා පනත ත්, ධීවර හා ජලජ සම්පත් පනතේ ඇති සමහර ප්‍රතිපාදන ත්, ඒ වගේම ජාතික උරුම වනභූමි පනත ත් අපි ප්‍රධාන වශයෙන් වනජීවීන් ගේ ආරක්ෂාව සඳහා භාවිතා කරනවා. නමුත් අපි ප්‍රධාන වශයෙන්ම භාවිතා කරන්නේ වන සත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂා කිරීමේ ආඥා පනත ත්, ඒ වගේම විභූතිය සංරක්ෂණ ආඥා පනත ත් කියන පනත් දෙක යි.

මේ නීති රෙගුලාසි අණ පනත් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නම් ඒ සඳහා බලය ලත් ආයතන තිබිය යුතු යි. එම ආයතන පිළිබඳව හැඳින්වීමක් කලොත් ?

වනජීවීන් සත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂා කිරීමේ පනත ගතහොත් ඒ පනත මඟින් ආයතන තුනකට බලය ලබා දී තිබෙනවා. ප්‍රධාන වශයෙන් බලය දී ඇත්තේ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට. ඊට අමතරව වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට හා

මම දකිනවා මේවා ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ප්‍රශස්ත මෙහෙයක් කිරීමට නම් දෙපාර්තමේන්තුවල ඉන්න පිරිස් බලය වගේ සියයට හයසියකවත් පිරිස් බලයක් තිබිය යුතුයි. ඒ කියන්නේ දැනට සිටින ප්‍රමාණය මෙන් අවම වශයෙන් හය ගුණයක් වැඩි විය යුතුයි කියලා තමයි මම දකින්නේ

පොලිසියට ප්‍රකාශිතව බලය ලබා දී තිබෙනවා. වනජීවී සංරක්ෂණ ආඥා පනත යටතේ බලය පවරලා තිබෙන්නේ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට. ධීවර හා ජලජ සම්පත් පනත මඟින් ධීවර හා ජලජ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුවට බලය ලබා දීලා තිබෙනවා. ඒ වගේම ජාතික උරුම වනභූමි පනත යටතේ නිසි බලධාරියා ලෙස පත්කර ඇත්තේ වනජීවී සංරක්ෂණ අධ්‍යක්ෂක ජෙනරාල්වරයා යි. ඒ අනුව එම පනත ක්‍රියාත්මක කිරීමටත් වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට බලය ලබා දීලා තිබෙනවා. එමඟින් කටයුතු කරන්නේ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ ක්‍රියාත්මක වන වෙනත් පනතක් ලෙස යි. ඊට අමතරව යම්කිසි වනජීවීයෙක් ආනයනය හෝ අපනයනය කරන විට එය සිදු කෙරෙන්නේ මේ පනත් තුළ ඇති ප්‍රතිපාදන වලට අනුකූලව ද පටහැනිව ද යන්න පරීක්ෂා කිරීමට රේගු ආඥා පනතේ ඇති බලතල වලින් රේගුවට බලය ලබා දීලා තිබෙනවා. ඒ වගේම පොලිසියට පුළුල් බලතල තිබෙනවා ලංකාවේ සිදුවන ඕනෑම ආකාරයක අපරාධයක් වලක්වන්න. ඒ අනුව රේගුවටත් පුළුල් පරිසර අපරාධයක් හෝ වනජීවී අපරාධයක් හෝ සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයන්ට විරුද්ධව නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට හෝ විමර්ශනය කිරීමට.

පොදුවේ ගත් කල බලය තිබෙන ආයතන මේවා තමයි. නමුත් අවස්ථානුකූලව මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට ඇතැම් අවස්ථාවල කාර්යභාරයක් පැවරෙනවා. වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවටත් ඇතැම් අවස්ථාවල කාර්යභාරයක් පැවරෙනවා. ඒ වගේම කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුවටත්, සත්ත්ව නිෂ්පාදන හා සෞඛ්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවටත්, ඒ වගේම සමුද්‍ර පරිසර අධිකාරියටත් යම් යම් අවස්ථාවල දී ඒ ඒ කරුණුවල ආකාරයට ඒ ඒ පරිසර වල දී වනජීවීන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා බලතල පැවරෙන අවස්ථාවන් තිබෙනවා. අපි ඒවා

අනුශාංගික එසේත් නැත්නම් ප්‍රධාන බලතලයක් නොවුන ද ඇතැම් අවස්ථා වල හැටියට ඒ දේවල් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා එම පනත් වලින් ඔවුන්ට යම්කිසි බලයක් ලැබෙනවා. නමුත් ප්‍රධාන ආයතන ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ තිබෙන්නේ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සහ පොලිසිය යි.

වර්තමානයේ පරිසර නීති ක්‍රියාත්මක වීම පිළිබඳ ඔබතුමා දරන මතය කුමක් ද?

ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර නීති වලට ක්‍රියාත්මක වීමට ප්‍රශස්ත තත්ත්වයක් තවම නැහැ. නීතිය අපි වගන්තියක් ලෙස ගත් විට මුලින් මම සඳහන් කල පනත් වලින් වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට බලතල පවරා දී තිබෙන්නේ වන සත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂා කිරීමේ පනත මඟින්. එය තමයි ශක්තිමත්ම පනත. මීට අමතරව වන සංරක්ෂණ ආඥා පනතෙන් ශක්තිය ගොඩක් වැඩියි. නමුත් ජාතික උරුම වනභූමි පනත දැනට අවුරුදු ගණනාවක සිටම එලෙසින්ම පවතිනවා. ඒ වගේම ධීවර හා ජලජ සම්පත් පනතෙන් ද ඒ අදාළ ආයතනයට සෑහෙන දුරට තම පනත ක්‍රියාත්මක කිරීමට ශක්තියක් තිබෙනවා. නමුත් මෙහි දී වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට හා විභූතිය සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට ඇති විශාලම ගැටලුව තමයි එම නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය තරම් නිලධාරීන් පිරිසක් නොමැති වීම. දෙවන කාරණය තමයි නිලධාරීන්ට නවීන තාක්ෂණය හා නවීන දැනුම් සම්භාරය පුහුණුවක් වශයෙන් ලබා දී ඔවුන්ව එම දැනුමෙන් සන්නද්ධ කර නොමැතිකම. ඒ පැත්තෙන් මම දකිනවා මේවා ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ප්‍රශස්ත මෙහෙයක් කිරීමට නම් මේ දෙපාර්තමේන්තුවල ඉන්න පිරිස් බලය වගේ සියයට හයසියකවත් පිරිස් බලයක්

තිබිය යුතුයි. ඒ කියන්නේ දැනට සිටින ප්‍රමාණය මෙන් අවම වශයෙන් හය ගුණයක් වැඩි විය යුතුයි කියලා තමයි මම දකින්නේ. නීතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය තුන්වන සාධකය තමයි ජනතාවගේ උනන්දුව සහ ජනතාවගෙන් ලැබෙන දායකත්වය යන කරුණු. ජනතාවගේ උනන්දුව කියන්නේ වාචික උනන්දුව නෙවෙයි. ඒ අදාළ ආයතන වලට සහාය ලබාදීම සහ ඒ අදාළ ආයතන වල ඇති දුර්වලතා උගත පුරණය කර ගැනීමට ලබාදෙන සහයෝගය යි. ඒ අතින් අපි බොහෝම දුර්වල යි. එනිසා එම ආයතන වල ඇති දුර්වලතා කිසියම් දුරකට සමනය කර ගැනීමේ දුෂ්කර තත්ත්වයක් ඇති වී තිබෙනවා. ඒ ආකාරයට බැලුවත් අපි මීට වැඩිය ජනතාවක් වශයෙන් රට ඉදිරියෙන් සිටිය යුතු ය කියන තැන මම ඉන්නවා.

පරිසර හිඟ නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමට නම් ඔබතුමා කරන යෝජනා මොනවා ද?

මම අදහස් හා යෝජනා ලෙස දකින කාරණා කිහිපයක් තිබෙනවා. මේවා දෙපාර්තමේන්තු ගැන නෙවෙයි රටේ ජනතාව පැත්තෙන් හිතලයි කියන්නේ. පළවෙනි දේ තමයි අපේ මේ සංකල්ප යාවත්කාලීන කරගත යුතු යි. අද අපි බොහෝ වෙලාවට ලෝකය දෙස බලන්නේ කැලි කැලි වලට බෙදිලා විවිධ කෝණ වලින්. නමුත් අපි මේ සමස්ථය දෙස බලන්න දැනට ඒ සම්බන්ධයෙන් විවිධ ක්‍රමවේදයන් හා ඒ සඳහා විවිධ මතවාදයන් ඉදිරිපත් වෙලා තියෙනවා. ඒ සියලු දේවල් අධ්‍යයනය කරලා අපි අපේ ක්‍රමවේදයට යන්න ඕන. උදාහරණයක් ලෙස විසි එක් වන සියවසේ නායකත්ව පුරෝකථනයකින් මීට අවුරුදු දොළහකට පමණ කලින් කිව්වා ලෝකය ඉදිරියට ගෙනියන්න නම් කාරණා දහයක් අලුත් නායකත්වයක් සතු විය යුතුයි කියලා. ඒ අතර ඇති වැදගත් සාධකයක් ලෙස ජෛව සහකම්පනය නැතිනම් **Bio empathy** යන කාරණය දක්වා තිබෙනවා. එහි ප්‍රධාන තේරුම තමයි අප සිදු කරන සෑම තීරණයකදීම අපට පරිසරය පැත්තෙන් හිතන්න කියන එක. ඒ වගේම අපිට ප්‍රශ්නයක් ඇති වුණාම අපට පරිසරයෙන් එයට විසඳුමක් සඳහා අවශ්‍ය හෝඩුවාවක් නැතිනම් ඒ සඳහා අවශ්‍ය දේ ගන්න හැකියාවක් තිබෙනවා ද යන කාරණාව වැනි දේවල් ගැන හිතන්න. මේක ඇත්තටම ටිකක් ලොකු මාතෘකාවක්. නමුත් මේ වගේ දේවල් ගැන අපිට සමාජයේ කතා කෙරෙන්නේම නැති තරම්.

fosmedia

දෙවන කාරණය තමයි තවදුරටත් සිදු කරන කටයුතු වල දී අපි රටක් වශයෙන් හිතන්න ඕන කියන දේ ගැන තවම සමාජගත වී නැහැ. එනිසා යාවත්කාලීන වෙන්න ඕන. මේ සමාජයට පරිසරයෙන් ලැබෙන පරිසර සේවාවන් පිළිබඳව, එමෙන්ම රටේ පවතින පාරිසරික වටිනාකම් හා අපට පාරිසරික වශයෙන් තිබෙන අගයන් පිළිබඳව සිතන්නට අපි තවම පුරුදු වී නැහැ. පරිසර ප්‍රශ්නයක් ඇති වුණාම ප්‍රශ්නය විග්‍රහ කරන විටදීත් අපි ඒ දෙස බලන්නේ ලඝු විදියට. අපි ඊට වැඩිය පුළුල් දර්ශනයක් කරා යා යුතුයි. මගේ යෝජනාව සමාජයට පරිසර සාක්ෂරතාවය පිළිබඳව මීට වැඩිය දැනුමක් සමාජගත කල යුතු ය යන කාරණාව. දෙවන කාරණය ලෙස මම දකින්නේ තෝරාගත් කණ්ඩායම් වලට මේ ප්‍රශ්න වල දී, මේ දැනුවත් කිරීම් වල දී, පරිසර සාක්ෂරතාවය ගොඩනැගීමේ දී මීට වඩා මෙහෙයක් කිරීමට පුළුවන්. ඒ මෙහෙයට අපි යම්කිසි ක්‍රමානුකූල ආකාරයට සාකච්ඡා කර හෝ නැතිනම් තනි තනිව හෝ කණ්ඩායම් වශයෙන් දායක විය යුතුය.

තුන්වන කාරණය තමයි මේ විෂය ක්ෂේත්‍රවල සිටින ඇතැම් බලධාරී ආයතන සහ රජය විශේෂයෙන්ම මීට වඩා ජනතාවගේ පරිසර සංවේදීතාවය වැඩි කිරීමටත්, එමෙන්ම ජනතාව ගේ පරිසරය සම්බන්ධයෙන් තිබෙන

Thilanka Bodhikotuwa

කනස්සලුවලට සවන් දෙන මට්ටමට යාම ත් සිදු කළ යුතු යි. සිව්වන කාරණය නම් ආයතන ව්‍යුහය ශක්තිමත් කළ යුතු බව. පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම සෑම පුරවැසියෙක්ගේම යුතුකමක් හා වගකීමක් ලෙස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 28 වන වගන්තියේ තියෙනවා. ඒ යුතුකම හා වගකීම පිළිබඳව මීට වැඩිය සමාජ කතිකාවතක් ඇතිවිය යුතු යි. එමෙන්ම සෑම පුද්ගලයෙකුටම තමන්ට යම්කිසි කාර්යභාරයක් පැවරී තිබෙන බව ඒත්තු ගන්වා ඒ කාර්යභාරය සඳහා වැඩි කැපවීමක් සිදු කළ හැකි අය ඉදිරියට ගත යුතු යි.

මොකද අපි අභියෝගයක් මුවදොර දැන් ඉන්නේ. අපි මේ පරිසරය විනාශ කරන ප්‍රමාණයත් සමඟ අපි අපේ විනාශය කරා යන ගමන වේගවත් කරගෙන තිබෙනවා. එනිසාම අපි එය දැන් යන ප්‍රමාණයෙන් අඩු කරල ආපස්සට ගිහින් පරිසරයේ ප්‍රශස්ත මට්ටමට ගෙන ආවේ නැතිනම් තව පරම්පරාවක් යන විට මොනවා සිදු වේවි ද කියන්න අපිට හැකියාවක් නැහැ. ඒ නිසා මම හිතනවා මේ දේවල් අපි කිහිප දෙනෙකුට කරන්න පුළුවන් දේවල් නෙවෙයි. අපි ඊට වැඩිය පුළුල් දැක්මකින් පුළුල් කතිකාවතකින් යා යුතුයි. මම කලින් සඳහන් කලා වගේ අපි මේ ලෝකයේ දැන් බහුලව භාවිතා වන පාරිසරික මෙවලම්, පාරිසරික සංකල්ප පිළිබඳව රටක් වශයෙන් කතා නොවන තරම්. ඒ කතිකාවත මුලින්ම ගොඩනැගිය යුතුයි. ඒ හරහා අපිට අනෙක් කතා වලට යන්න පුළුවන්.

සාකච්ඡාව - දුනුකේ රත්නායක

Join us today for a better tomorrow!

<https://yzasrilanka.lk>

Let's **PROTECT** Nature

Make conservation a habit and not an activity, through selfless dedication to the cause of environment and to instill the message in the hearts of the community

Discover

**ඔබ සතු දැනුම සමාජගත කිරීමට
අපෙන් ඉඩක්**

සරසවිය

**මීලඟ කලාපය සඳහා
සොබාදහම සහ වනජීවීන් පිළිබඳ
ඔබ විසින් රචනාකල වචන 800 කට අඩු
හරවත් ලිපි අපට එවන්න**

ශ්‍රී ලංකා තරුණ සත්ත්වවේදීන්ගේ සංගමය
ජාතික සත්ත්වෝද්‍යානය
දෙහිවල

yza.publications@gmail.com